

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Навчально–науковий інститут «Інститут державного управління»

До захисту

В.о. завідувача кафедри публічного управління
та державної служби
к.держ.упр., доц. Набока Л.В.

/Підпис/

РЕСУРСИ ТА ПОТРЕБИ ГРОМАДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТА НАДАННІ
СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр»

281 Публічне управління та адміністрування

28 Публічне управління та адміністрування

Виконавець

здобувач 2 курсу, гр. ЗПУА–1–23

Н. А. Литвин

Науковий керівник

д.держ.упр., проф.

О. Б. Коротич

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ТА ПРАВОВИХ ЗАСАД НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ.....	6
1.1 Міжнародний досвід організації та надання соціальних послуг.....	6
1.2 Сучасні тенденції розвитку соціальних послуг в Україні.....	17
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ НАЯВНИХ РЕСУРСІВ ГРОМАДИ, ЯКІ МОЖНА ЗАДІЯТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ....	25
2.1 Наявні ресурси громади для організації та надання соціальних послуг.	25
2.2 Ресурси, які можна задіяти для організації та надання соціальних послуг.....	47
РОЗДІЛ 3 ВИЗНАЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ЖИТЕЛІ ГРОМАДИ.....	52
3.1 Дослідження потреб жителів громади в додаткових соціальних послугах.....	52
3.2 Визначення можливостей громади надавати додаткові соціальні послуги.....	59
ВИСНОВКИ.....	74
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	76

ВСТУП

Актуальність теми. Визначення ресурсів та потреб громади в організації та наданні соціальних послуг є надзвичайно важливим етапом у створенні ефективної системи соціального захисту. Соціальні послуги є невід'ємною частиною сучасної системи соціального захисту і підтримки населення та відіграють важливу роль у забезпеченні добробуту та соціальної адаптації людей, які опинилися у складних життєвих обставинах [30].

Визначення ресурсів та потреб громади у соціальних послугах є основою для створення адаптивної, дієвої та результативної системи соціальної підтримки, дозволить реалізувати потенціал громади, забезпечуючи всім її членам гідні умови життя і можливості для розвитку. Це робить тему дослідження «Ресурси та потреби громади в організації та наданні соціальних послуг» надзвичайно актуальною.

Стан наукової розробки проблеми. Проблема ресурсів та потреб громади у сфері соціальних послуг є активно досліджуваною темою в сучасній науці. Серед основних напрямків наукових досліджень у цій сфері можна виділити наступні:

- вивчення ресурсів громади для надання соціальних послуг. Це дослідження включає аналіз наявних матеріальних, фінансових, кадрових та інформаційних ресурсів, які можуть бути використані для організації та надання соціальних послуг;

- дослідження потреб громади у соціальних послугах. Це дослідження спрямоване на виявлення потреб різних груп населення у соціальних послугах, а також на визначення пріоритетів у цій сфері;

- оцінка ефективності системи надання соціальних послуг у громаді. Це дослідження включає аналіз доступності, якості та ефективності соціальних послуг, які надаються громаді;

- розробка рекомендацій щодо вдосконалення організації та надання соціальних послуг у громаді. Ці рекомендації можуть стосуватися як

ресурсного забезпечення соціальних служб, так і методів та форм надання соціальних послуг.

Останнім часом у наукових дослідженнях проблем ресурсів та потреб громади у сфері соціальних послуг спостерігаються наступні тенденції:

- збільшення уваги до потреб вразливих груп населення, таких як люди з інвалідністю, люди похилого віку, особи без постійного місця проживання, сім'ї, які опинилися у складних життєвих обставинах, внутрішньо переміщені особи;

- використання нових методів дослідження, таких як фокус – групи, соціологічні опитування, аналіз соціальних мереж;

- залучення до досліджень представників громади, що дозволяє отримати більш комплексне уявлення про проблеми та потреби населення.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є теоретичне узагальнення тенденцій розвитку соціальних послуг в Україні і світі для напрацювання практичних рекомендацій з удосконалення системи соціальних послуг, що надаються жителям громади, на основі аналізу їх потреб та наявних у громаді ресурсів.

Для досягнення поставленої мети у магістерській роботі були вирішені такі задачі:

- узагальнити міжнародний досвід організації та надання соціальних послуг;

- виявити сучасні тенденції розвитку соціальних послуг в Україні;

- проаналізувати наявність громади ресурсів для організації та надання соціальних послуг;

- визначити ресурси, які можна задіяти для організації та надання соціальних послуг;

- дослідити потреби жителів громади в додаткових соціальних послугах;

- виявити наявні можливості громади надавати додаткові соціальні послуги.

Об'єктом дослідження є система організації та надання соціальних послуг у громаді.

Предметом дослідження обрано виявлення і задоволення потреб громади у наданні соціальних послуг за рахунок наявних ресурсів.

Методи дослідження – у роботі проаналізовано міжнародний досвід організації та надання соціальних послуг, теоретичні та практичні основи організації соціальних послуг в Україні. Досліджено потреби громади в соціальних послугах на основі аналізу наявних ресурсів громади для надання соціальних послуг. У роботі застосовано загальнонаукові методи (аналіз, синтез, узагальнення), соціологічні методи (опитування, анкетування), а також методи статистичного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів. Практичні рекомендації з вдосконалення організації та надання соціальних послуг у Чутівській селищній територіальній громаді Полтавського району Полтавської області будуть використані для підвищення якості життя та соціально-економічного розвитку громади. Крім того, проведений в магістерській роботі всебічний аналіз ресурсів Чутівської селищної територіальної громади для надання соціальних послуг та визначення потреб громади у соціальних послугах можуть бути використані іншими громадами району та області як дієві підходи до удосконалення роботи з надання соціальних послуг населенню.

Апробація результатів магістерської роботи відбудеться на XI Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток сучасного українського суспільства в соціологічному вимірі» у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут», де буде представлена доповідь за темою «Ресурси та потреби громади в організації та наданні соціальних послуг».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ТА ПРАВОВИХ ЗАСАД НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

1.1 Міжнародний досвід організації та надання соціальних послуг

Міжнародні соціальні стандарти є комплексом норм, який закріплений в міжнародно–правових актах, що визначають гідні умови життєдіяльності людей, забезпечують розвиток особи та соціальну захищеність. Ці стандарти мають бути сприйняті законодавством кожної держави шляхом підписання та ратифікації міжнародних договорів, а у подальшому повинні бути розвинені і пристосовані до існуючих в цій країні умов.

Серед міжнародних актів, які мають універсальне значення, є Міжнародний білль про права, що складається із Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права. Зокрема, стаття 22 Загальної декларації прав людини проголошує, що кожна людина як член суспільства має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримання її гідності та для вільного розвитку її особи прав в економічній, соціальній і культурній галузях за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до структури і ресурсів кожної держави.

До універсальних джерел міжнародних стандартів у сфері соціального забезпечення належать конвенції та рекомендації міжнародної організації праці (МОП), яка об'єднує представників урядів, організацій працівників та роботодавців. Метою конвенцій міжнародної організації праці є встановлення стандартів, рекомендації ж тлумачать та доповнюють їх. Таким чином, МОП заклала основи соціальної стандартизації. Це знайшло своє відображення у визначенні видів допомог та умов їх призначення, встановленні переліку соціальних ризиків, за яких особа набуває право на

соціальне забезпечення, також були вироблені та нормативно закріплені його мінімальні норми – розміри, тривалість виплат, коло осіб.

Проте соціальні стандарти, не зафіксовані в якомусь одному міжнародно-правовому документі, а розкидані по численних правочинах – договорах, угодах і звичаях, оскільки в міжнародному праві немає кодифікованих актів (кодексів), подібних до тих, що існують у внутрішньому національному праві кожної держави [11].

Система організації та надання соціальних послуг у різних країнах світу має свої особливості, обумовлені соціально–економічними, культурними та історичними факторами [13,35].

Однак, можна виділити деякі загальні тенденції, які спостерігаються в цій сфері:

1. У багатьох країнах відбувається децентралізація системи надання соціальних послуг, коли повноваження з організації та надання послуг передаються на місцевий рівень. Це дозволяє краще враховувати потреби конкретних громад та підвищувати ефективність роботи соціальних служб.

2. Залучення недержавних громадських організацій (далі – НГО), які відіграють все більш важливу роль у наданні соціальних послуг. Вони можуть бути більш гнучкими та інноваційними, ніж державні структури, а також краще розуміти потреби конкретних груп населення.

3. Використання нових технологій, таких як телемедицина, дистанційна освіта та електронні урядові послуги, для покращення доступності та якості соціальних послуг.

4. Соціальні послуги все більше стають персоналізованими, тобто вони враховують індивідуальні потреби та обставини кожного клієнта.

5. Зростає увага до профілактики соціальних проблем, таких як бідність, бездомність, домашнє насильство та зловживання психоактивними речовинами.

Механізм надання соціальних послуг у скандинавських країнах (Норвегія, Швеція, Данія, Фінляндія, Ісландія) є прикладом сильних

соціальних держав, що орієнтовані на забезпечення високого рівня добробуту для всіх громадян. Цей підхід часто називають скандинавською моделлю, яка поєднує ринкову економіку з широкою системою соціальних гарантій і послуг.

Ось основні характеристики цього механізму:

1. Державне фінансування.

Соціальні послуги у країнах Скандинавії здебільшого фінансуються через високі податки, що дозволяє урядам забезпечувати якісні послуги у різних сферах, таких як охорона здоров'я, освіта, пенсії та соціальна допомога.

2. Загальний доступ до послуг.

Соціальні послуги доступні для всіх громадян, незалежно від їхнього економічного статусу. Це забезпечує рівність і соціальну справедливість.

Важливими є такі аспекти:

- безкоштовна освіта – від початкової школи до університету;
- медичне страхування – безкоштовне або з мінімальними витратами для пацієнтів;
- державна пенсійна система – базується на внесках громадян та держави.

3. Цільові допомоги та програми.

Соціальна система також пропонує цільову допомогу для різних груп населення:

- допомога по безробіттю – базується на попередніх заробітках і виплачується тим, хто тимчасово втратив роботу;
- підтримка сімей – включає допомогу по догляду за дітьми, оплачувані відпустки по догляду за дитиною, сімейні виплати;
- допомога малозабезпеченим – соціальні виплати для тих, хто опинився у складній фінансовій ситуації.

4. Рівні можливості та гендерна рівність.

Велику увагу приділяють забезпеченню гендерної рівності, наприклад,

оплачувані декретні відпустки надаються обом батькам, що сприяє балансу між роботою та сімейним життям.

5. Децентралізоване надання послуг.

Надання соціальних послуг у Скандинавії часто децентралізоване. Муніципалітети, місцеві органи влади, відповідають за більшість соціальних послуг, таких як догляд за літніми людьми, дитячі садки та інші соціальні послуги. Це забезпечує адаптацію послуг до конкретних потреб місцевих громад.

6. Орієнтація на інновації та сталий розвиток.

Скандинавські країни інвестують у розвиток цифрових платформ для надання соціальних послуг. Це спрощує доступ громадян до державних послуг і підвищує ефективність їх надання.

7. Підтримка активної зайнятості.

Система соціального захисту включає стимулювання зайнятості. Держава підтримує програми перекваліфікації, курси підвищення кваліфікації та допомагає безробітним знайти нову роботу.

Соціальна система скандинавських країн ґрунтується на принципах рівності, універсального доступу, високого рівня податків та сильної державної підтримки. Це дозволяє забезпечувати соціальну стабільність, високий рівень життя та підтримку найбільш вразливих верств населення.

Механізм надання соціальних послуг у Німеччині базується на соціальній ринковій економіці, що поєднує економічну свободу з широкою системою соціального захисту. Німеччина має одну з найбільш розвинених соціальних систем у Європі, що забезпечує громадянам широкий спектр послуг. Ось основні аспекти цього механізму:

1. Система соціального страхування.

Соціальні послуги в Німеччині здебільшого надаються через систему обов'язкового страхування, яка охоплює такі основні сфери:

— медичне страхування (Krankenversicherung) – обов'язкове для всіх працівників і покриває більшість медичних витрат;

— пенсійне страхування (Rentenversicherung) – працівники сплачують внески до державної пенсійної системи, яка забезпечує гідний рівень життя після виходу на пенсію;

— страхування на випадок безробіття (Arbeitslosenversicherung) – фінансується роботодавцями та працівниками, надає підтримку тим, хто тимчасово втратив роботу;

— страхування на випадок догляду за літніми та хворими людьми (Pflegeversicherung) – страхування, яке допомагає покривати витрати на догляд за людьми похилого віку або тими, хто потребує постійної допомоги.

2. Фінансова підтримка малозабезпечених.

Для тих, хто не може самостійно забезпечити себе або свою сім'ю, існує кілька видів фінансової підтримки:

— допомога по безробіттю (Arbeitslosengeld I та II): перша виплачується на основі попередньої зарплати, друга надається, якщо людина тривалий час не може знайти роботу;

— соціальна допомога (Sozialhilfe): забезпечує мінімальний рівень життя для тих, хто не має достатніх доходів;

— житлова допомога (Wohngeld): часткова компенсація витрат на оренду житла для сімей з низьким доходом;

3. Сімейна підтримка.

Держава пропонує широкий спектр соціальних послуг для сімей:

— дитячі виплати (Kindergeld): щомісячні виплати на кожну дитину до 18 років (або до 25, якщо вона навчається);

— батьківські відпустки та виплати (Elterngeld): батьки мають право на оплачувану відпустку по догляду за дитиною. Виплати можуть становити до 67% від попереднього доходу.

4. Медичне забезпечення.

Система охорони здоров'я в Німеччині працює на основі обов'язкового медичного страхування. Більшість громадян застраховані через державні страхові фонди, які покривають витрати на медичні послуги.

Є також можливість приватного страхування для тих, хто має вищі доходи.

5. Система підтримки зайнятості.

Агенція зайнятості (Bundesagentur für Arbeit) допомагає громадянам знайти роботу або отримати додаткову освіту та кваліфікацію. Вона також надає фінансову допомогу безробітним і допомагає перекваліфікуватися.

6. Пенсійна система.

Пенсійна система Німеччини фінансується через внески працівників і роботодавців. Вона складається з трьох рівнів:

- державна пенсія – основне джерело доходу для пенсіонерів, фінансована через соціальні внески;
- приватне пенсійне страхування – індивідуальні програми для додаткових накопичень;
- корпоративні пенсії – пенсійні програми від роботодавців.

7. Інтеграція біженців і мігрантів.

Німеччина надає важливу соціальну підтримку для мігрантів та біженців. Ця допомога включає:

- навчання мови та інтеграційні курси;
- фінансову допомогу та доступ до житла;
- доступ до медичних послуг і правову підтримку.

8. Система догляду за літніми людьми.

Літні люди, які потребують допомоги, можуть отримати підтримку через систему страхування на випадок потреби в догляді. Це може включати як фінансову допомогу для догляду вдома, так і надання місця в спеціалізованих закладах.

Соціальна система Німеччини є багаторівневою і орієнтованою на підтримку всіх груп населення, особливо через систему соціального страхування. Держава забезпечує широкий доступ до медичних, освітніх, пенсійних та фінансових послуг, що робить соціальний захист одним із ключових елементів німецької державної політики.

Механізм надання соціальних послуг у Великій Британії (Британська система соціального захисту) ґрунтується на державній підтримці громадян через різні види соціальних виплат і послуг, таких як охорона здоров'я, допомога безробітним, пенсійне забезпечення та підтримка малозабезпечених сімей. Ця система відома як Welfare State і є ключовою частиною британської соціальної моделі.

Основні компоненти механізму надання соціальних послуг у Великій Британії:

1. Національна служба охорони здоров'я (NHS – National Health Service) надає безкоштовне медичне обслуговування для всіх громадян Великобританії, що фінансується через загальні податки. Послуги включають первинну медичну допомогу, госпітальне лікування, швидку допомогу, послуги сімейних лікарів та спеціалізоване лікування. Деякі послуги, як от стоматологічна допомога та рецептурні ліки, можуть мати мінімальні платежі.

2. Соціальні виплати є важливою частиною системи соціального захисту, і вони покликані допомогти різним верствам населення:

— Universal Credit - це об'єднана соціальна допомога для людей з низьким доходом або тих, хто втратив роботу. Universal Credit поєднує кілька інших видів допомоги, таких як житлова допомога, допомога по безробіттю та допомога сім'ям з дітьми;

— допомога на дітей (Child Benefit) – це щомісячні виплати для сімей з дітьми, незалежно від рівня доходу;

— допомога по безробіттю (Jobseeker's Allowance) – надання фінансової допомоги тим, хто активно шукає роботу;

— допомога особам з інвалідністю (Disability Living Allowance та Personal Independence Payment).

3. Житлові допомоги:

— Housing Benefit – це державна підтримка для орендарів з низьким доходом, яка допомагає оплачувати оренду житла;

— Local Housing Allowance – фінансова допомога для покриття витрат на житло, розмір якої залежить від розташування житла та потреб конкретної сім'ї;

— соціальне житло, на яке держава також надає доступ через місцеві органи влади або некомерційні організації.

4. Система пенсійного забезпечення у Великобританії складається з кількох рівнів:

— державна пенсія (State Pension) виплачується усім громадянам, які досягли пенсійного віку і сплачували достатню кількість національних внесків, мають право на отримання базової державної пенсії;

— автоматична реєстрація на робочі пенсії (Auto-enrolment pension scheme). Роботодавці зобов'язані автоматично реєструвати своїх працівників у приватних пенсійних програмах, куди і працівник, і роботодавець роблять внески;

— приватні пенсії – це коли громадяни зберігають заощадження у приватних пенсійних фондах для додаткового доходу на пенсії.

5. Велика увага приділяється підтримці таких вразливих груп, як люди з інвалідністю, літні люди та бездомні. Надаються соціальні послуги для людей похилого віку, забезпечується догляд за літніми людьми, включаючи допомогу вдома, допомогу надають у спеціалізованих закладах та фінансують довготривалий догляд.

Безпритульним місцеві органи влади надають тимчасове житло та підтримку тим, хто втратив житло або опинився на вулиці.

6. Підтримка зайнятості та перекваліфікація:

— Jobcentre Plus – це урядова служба, що допомагає громадянам знайти роботу або отримати нову кваліфікацію, основні послуги якої включають пошук роботи через державну біржу праці, програми перекваліфікації та підвищення кваліфікації, програми підтримки для молоді, літніх людей і тих, хто тривалий час був безробітним.

7. Сім'ї з дітьми мають право на широкий спектр підтримки:

— материнські та батьківські виплати (Statutory Maternity Pay, Statutory Paternity Pay) – оплачувана відпустка батькам на догляд за дитиною;

— безкоштовне або субсидоване дитяче піклування – держава надає безкоштовне місце в дитячих садках для дітей віком від 3 до 4 років на 15–30 годин на тиждень.

8. У Великій Британії активно впроваджується цифрова система управління соціальними послугами. Багато послуг, зокрема, заяви на соціальну допомогу, доступні онлайн, через діючі спеціальні урядові платформи.

Соціальна система Великобританії спрямована на надання підтримки різним верствам населення, зокрема, через програми соціального страхування, фінансову допомогу, пенсійні програми та послуги охорони здоров'я. Особливий акцент робиться на універсальному доступі до медичних послуг, допомозі для сімей з дітьми, а також на підтримці людей з інвалідністю та малозабезпечених.

Механізм надання соціальних послуг у Сполучених Штатах Америки (далі – США) відрізняється від європейських моделей і більше орієнтований на комбінацію державної та приватної підтримки, де відповідальність за соціальне забезпечення розподіляється між урядом, роботодавцями і приватними страховими компаніями. Хоча федеральний уряд грає ключову роль, багато соціальних програм здійснюються на рівні штатів.

Ось основні аспекти цієї системи:

1. Система соціального страхування в США включає кілька великих федеральних програм, що забезпечують основні соціальні гарантії для громадян:

— соціальне забезпечення (Social Security) – це програма, що фінансується через податки на заробітну плату і надає пенсії, допомогу у разі інвалідності та допомогу членам сімей померлих осіб:

— соціальна пенсія – одна з найпоширеніших форм виплат для тих, хто досяг пенсійного віку (62 роки або більше);

— допомога по інвалідності (Social Security Disability Insurance, SSDI) – фінансова підтримка для людей, які через стан здоров'я не можуть працювати.

2. Медичне страхування для літніх і малозабезпечених:

— Medicare – ця програма забезпечує медичне страхування для людей віком від 65 років або тих, хто має певні захворювання або інвалідність. Вона фінансується через федеральні податки і забезпечує покриття витрат на лікарні, лікарські послуги та часткову оплату рецептів;

— Medicaid – це програма для людей з низьким рівнем доходу, яка надає медичне страхування, фінансоване федеральним урядом та урядами штатів. Вона покриває витрати на медичне обслуговування для малозабезпечених, дітей та людей з інвалідністю.

3. Фінансова допомога малозабезпеченим. Існують декілька програм для підтримки малозабезпечених громадян:

— програма допомоги малозабезпеченим сім'ям (Temporary Assistance for Needy Families, TANF), якою передбачено надання тимчасової фінансової допомоги бідним сім'ям, пошуки роботи, забезпечення основних потреб. TANF адмініструється на рівні штатів і зазвичай включає вимоги до працевлаштування або навчання;

— програма продовольчих талонів (Supplemental Nutrition Assistance Program, SNAP) – це допомога на придбання продуктів харчування для людей з низьким рівнем доходу. Програма видає продовольчі талони або електронні картки для купівлі їжі в магазинах;

— допомога з виплатою житлових субсидій (Section 8 Housing Assistance), яка надає субсидії на оренду житла для малозабезпечених сімей, людей з інвалідністю та літніх людей. Вона фінансується урядом і дає можливість орендувати житло за нижчими цінами.

4. На відміну від багатьох інших країн, у США немає універсальної державної системи охорони здоров'я, окрім Medicare і Medicaid. Ось кілька ключових моментів:

— приватне страхування. Більшість людей у США отримують медичне страхування через роботодавця. Роботодавці часто надають доступ до приватних страхових компаній, частково покриваючи вартість полісів;

— Affordable Care Act (Obamacare) – це реформа, яка запровадила обов'язкове медичне страхування, розширила доступ до Medicaid у деяких штатах та створила онлайн ринки медичного страхування (Health Insurance Marketplaces), де люди можуть придбати субсидоване страхування.

— CHIP (Children's Health Insurance Program) – це програма медичного страхування для дітей з малозабезпечених сімей, які не підпадають під Medicaid.

5. Пенсійна система США базується на програмі Social Security, що фінансується через податки на заробітну плату. Громадяни, які досягли пенсійного віку (зазвичай 62–67 років), мають право отримувати щомісячні виплати. Багато працівників беруть участь у приватних пенсійних програмах, які фінансуються через внески від роботодавців і працівників. Ці програми забезпечують додаткові джерела доходу на пенсії.

6. Програми підтримки зайнятості та безробіття:

— Unemployment Insurance (UI) – це програма, що надає тимчасову фінансову допомогу працівникам, які втратили роботу не з власної вини. Програма фінансується через податки на роботодавців і адмініструється на рівні штатів;

— через Американську службу зайнятості (American Job Centers) люди можуть отримати доступ до послуг з перекваліфікації, підвищення кваліфікації та пошуку роботи.

7. Підтримка для людей з інвалідністю та ветеранів:

— Supplemental Security Income (SSI) – програма, яка забезпечує додаткову фінансову підтримку для людей з інвалідністю або літніх осіб з низьким доходом;

— Veterans Affairs (VA) – уряд надає широкий спектр соціальних та медичних послуг для ветеранів війни через Міністерство у справах ветеранів.

Це включає медичне обслуговування, фінансові виплати та допомогу з житлом.

8. Програми допомоги сім'ям:

— Head Start – Програма, спрямована на забезпечення раннього розвитку та освіти для дітей з малозабезпечених сімей. Вона надає доступ до якісного дитячого садка, харчування та медичних послуг;

— Child Tax Credit – це податкова пільга для сімей, які мають дітей. Вона дозволяє отримати повернення податків або зменшити суму сплати податків залежно від кількості дітей у сім'ї.

Система соціального захисту у США є комплексною та багаторівневою, з акцентом на приватну ініціативу, страхування та державні програми. Однак через значну децентралізацію багато програм адмініструються на рівні штатів, що призводить до різного рівня доступу до послуг залежно від регіону.

Міжнародний досвід організації та надання соціальних послуг може бути корисним для України при реформуванні власної системи соціального захисту.

1.2 Сучасні тенденції розвитку соціальних послуг в Україні

Упродовж останніх років європейські орієнтири набули вирішального значення у формуванні законодавчої бази в Україні. Це пов'язано з тим, що наша держава переживає складні євроінтеграційні процеси, невід'ємною складовою частиною яких є адаптація українського законодавства до європейського. Не є винятком і сфера соціального захисту.

Соціальні послуги в Україні набувають особливого значення зараз, під час триваючої війни, коли виклики стають все більш масштабними, а кількість людей, які потребують підтримки, збільшується в рази.

Соціальні послуги – це система заходів, спрямованих на надання допомоги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не

можуть самостійно їх подолати. Їх мета – допомогти людям поліпшити своє життя, стати більш самостійними та інтегрованими в суспільство [30].

Надання соціальних послуг ґрунтується на таких принципах [19]:

— доступності – послуги повинні бути доступними для всіх, хто їх потребує, незалежно від їхнього походження, доходу, місця проживання чи інших факторів;

— індивідуального підходу – послуги повинні надаватися з урахуванням індивідуальних потреб та обставин кожної людини;

— конфіденційності – інформація про клієнтів соціальних служб не повинна розголошуватися;

— взаємоповаги між клієнтами та працівниками соціальних служб ;

— якості – послуги повинні надаватися якісно та відповідати сучасним стандартам.

Соціальні послуги поділяються на такі види [30]:

— інформаційно–консультаційні послуги – надання інформації та консультацій з питань соціального захисту, прав та свобод людини, доступних соціальних послуг;

— соціальна допомога – надання матеріальної допомоги, натуральної допомоги, соціальної адаптації та реабілітації;

— соціальний догляд – надання допомоги особам, які не можуть самостійно себе обслуговувати, наприклад, людям з інвалідністю, людям похилого віку;

— соціальний супровід – надання допомоги особам, які потребують підтримки та допомоги у вирішенні своїх проблем, наприклад, жертвам домашнього насильства, безпритульним;

— соціально–виховні послуги – надання послуг з виховання, освіти та розвитку дітей–сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які знаходяться у складних життєвих обставинах.

Механізм надання соціальних послуг в Україні базується на системі державного соціального захисту, яка забезпечує підтримку вразливих верств

населення [4,32]. Основним завданням цієї системи є надання допомоги громадянам, які перебувають у скрутних життєвих обставинах, таких як безробіття, малозабезпеченість, інвалідність, старість, хвороба тощо. Соціальні послуги надаються через державні інституції, місцеві органи влади, а також неурядові організації.

Основні складові системи надання допомоги таким громадянам[14,34]:

1. Державні соціальні допомоги, які надаються через різні програми, спрямовані на підтримку громадян, які мають низький дохід або перебувають у складних життєвих обставинах. До таких програм належать:

- допомога малозабезпеченим сім'ям, яка надається сім'ям, чий дохід нижчий за прожитковий мінімум, і розраховується на основі доходу сім'ї та складу домогосподарства;

- допомога на дітей, яка включає допомогу самотнім матерям, допомогу при народженні дитини, допомогу на догляд за дитиною до 3 років, допомогу для дітей з інвалідністю та дітей, позбавлених батьківського піклування;

- допомога особам з інвалідністю.

2. Пенсійна система України поділяється на три рівні:

- солідарна пенсійна система, яка фінансується за рахунок внесків до Пенсійного фонду від працюючих осіб і виплачується поточним пенсіонерам. Розмір пенсій залежить від стажу роботи та рівня заробітної плати;

- накопичувальна система, яка передбачає обов'язкові внески працівників до приватних пенсійних фондів, які накопичуються на особистому рахунку і можуть бути використані при виході на пенсію;

- недержавне пенсійне страхування – це система при якій громадяни можуть самостійно накопичувати на приватні пенсійні рахунки через програми добровільного страхування.

3. Система медичної допомоги реформується на основі Закону про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення України. Основним механізмом цієї системи є:

- програма медичних гарантій, яка забезпечує громадян доступом до безкоштовних медичних послуг та ліків через фінансування з державного бюджету. Сюди входить первинна медична допомога (послуги сімейних лікарів), екстрена допомога та лікування певних захворювань;

- пільги на лікування та реабілітацію для окремих категорій (осіб з інвалідністю, ветеранів та інших, визначених законодавчими актами категорій).

4. Допомога безробітним надається через державні Центри зайнятості:

- допомога по безробіттю – виплати тимчасової фінансової допомоги безробітним особам, які зареєстровані у центрі зайнятості;

- професійна підготовка та перекваліфікація – навчальні програми та курси, спрямовані на підвищення кваліфікації або здобуття нової професії.

5. Соціальні послуги для вразливих груп населення надаються державними та неурядовими організаціями таким категоріям населення:

- особам з інвалідністю – надаються послуги з реабілітації, забезпечення технічними засобами (інвалідними візками, протезами), соціальна допомога на дому;

- особам похилого віку, які часто не мають підтримки рідних і потребують соціальної допомоги через втрату здатності до самообслуговування або обмежену мобільність – догляд вдома, допомогу у повсякденному житті, проживання в будинках для літніх людей;

- дітям, які потребують соціального захисту – догляд за дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, а також підтримку сімей, які виховують дітей з інвалідністю та перебувають у складних життєвих обставинах, виховання та адаптацію в суспільстві;

- малозабезпеченим сім'ям та особам, які потребують соціальної підтримки у забезпеченні базових потреб;

- особам, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі – для захисту та допомоги у відновленні психологічного і соціального стану;

- особам без певного місця проживання – для забезпечення базових потреб та реінтеграції в суспільство;

- особам, які постраждали від надзвичайних ситуацій – включаючи осіб, які постраждали внаслідок збройного конфлікту, аварій чи природних катастроф;

- особам з хронічними захворюваннями, особливо з тяжкими формами хвороб – які потребують спеціального догляду і підтримки для покращення або підтримання життєдіяльності.

6. Через збройний конфлікт та запровадження воєнного стану в Україні з'явилися додаткові механізми соціальної допомоги, спрямовані на підтримку внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО), військовослужбовців та їхніх сімей:

- грошова допомога ВПО;

- виплати військовослужбовцям та їхнім сім'ям, які включають допомогу у разі поранення, загибелі військовослужбовця, зникнення безвісти, а також додаткові виплати для членів сімей;

- надання психологічної підтримки та реабілітації ветеранам, постраждалим від війни та їхнім сім'ям;

- пільги на оплату житлово–комунальних послуг, придбання твердого палива, протезування.

7. Цифрові сервіси соціальних послуг

Україна активно впроваджує цифрові рішення для спрощення доступу до соціальних послуг:

- Єдиний державний вебпортал електронних послуг «Дія», який дає можливість громадянам подавати заяви на отримання соціальних допомог, реєструватися як безробітні, отримувати інформацію;

- Єдина інформаційна система соціальної сфери (ЄІССС), яка забезпечує централізоване управління соціальними послугами та виплатами. Система дозволяє автоматизувати процеси надання допомоги, зменшити бюрократичні процедури та підвищити прозорість;

- "єМалятко" – це комплексна послуга для батьків новонароджених, яка об'єднує до 10 послуг в одній заяві. Через сервіс можна зареєструвати народження дитини, оформити допомогу при народженні, зареєструвати місце проживання та інші послуги;

- портал електронних послуг Пенсійного фонду України, на якому громадяни можуть подати заяву на призначення пенсії, отримати інформацію про свій страховий стаж та пенсійні нарахування, а також скористатися іншими послугами, пов'язаними з пенсійним забезпеченням;

- портал електронних послуг Міністерства соціальної політики, який надає можливість оформити різні види соціальної допомоги, зокрема, допомогу при народженні дитини, допомогу одиноким матерям, малозабезпеченим сім'ям та інші види підтримки – пільги, субсидії;

- впроваджується Соціальна картка для отримання соціальних послуг та виплат.

Соціальна система України включає широкий спектр послуг і програм, спрямованих на захист різних верств населення, від малозабезпечених сімей до ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб. Держава постійно адаптує механізми надання соціальних послуг до поточних умов, зокрема в умовах війни, коли з'являються нові потреби у захисті найбільш вразливих категорій населення [2].

Серед сучасних тенденцій розвитку соціальних послуг в Україні можна виділити наступні [12]:

1. Децентралізація та розвиток територіальних громад.

Відбувається децентралізація системи надання соціальних послуг, коли повноваження з організації та надання послуг передаються на місцевий рівень. Це дозволяє краще враховувати потреби конкретних громад та підвищувати ефективність роботи соціальних служб.

Зокрема, важливу роль відіграє розвиток територіальних громад, які отримують нові можливості для самостійного вирішення соціальних проблем на своїй території.

2. Залучення недержавних організацій.

НГО стають все більш активними учасниками системи надання соціальних послуг. НГО надають широкий спектр соціальних послуг, таких як психосоціальна підтримка, допомога людям з інвалідністю, допомога бездомним, профілактика насильства тощо.

3. Розширення спектра соціальних послуг.

Спектр соціальних послуг, які надаються в Україні, постійно розширюється. Це пов'язано з появою нових соціальних проблем та потреб населення [37].

До нових видів соціальних послуг належать:

- раннє втручання – допомога дітям з вадами розвитку та їхнім сім'ям;
- соціальна реабілітація – допомога людям, які опинилися у складних життєвих обставинах;
- соціальний супровід – допомога людям, які потребують допомоги у повсякденному житті.

4. Використання нових технологій.

Нові технології, такі як телемедицина, дистанційна освіта та електронні урядові послуги, використовуються для покращення доступності та якості соціальних послуг. Це дозволяє людям отримувати необхідну допомогу, не виходячи з дому, що особливо важливо для людей з обмеженими можливостями та жителів віддалених населених пунктів.

5. Персоналізований підхід.

Соціальні послуги стають все більш персоналізованими, тобто вони враховують індивідуальні потреби та обставини кожного заявника. Це дозволяє більш ефективно вирішувати проблеми людей, які потребують допомоги.

6. Профілактика соціальних проблем.

Зростає увага до профілактики соціальних проблем, таких як бідність, бездомність, домашнє насильство та зловживання психоактивними

речовинами. Для цього проводяться різні профілактичні програми та заходи, спрямовані на запобігання виникненню соціальних проблем.

Незважаючи на позитивні тенденції, розвиток соціальних послуг в Україні стикається з низкою викликів, таких як обмеженість ресурсів, недосконалість законодавства, бюрократія тощо [6].

Однак, існують і перспективи для подальшого розвитку системи соціальних послуг в Україні. Зокрема, важливо не просто копіювати міжнародний досвід, а адаптувати його до національних реалій, враховуючи економічні можливості, культурні особливості та структуру соціальної системи. Водночас ефективна комунікація між державою, громадами та громадським сектором є критично важливою для успіху реформ у сфері соціальних послуг.

Встановлено, що міжнародний досвід організації та надання соціальних послуг може бути адаптований для України, зокрема, шляхом інтеграція різних секторів (медичного, освітнього, соціального), що дозволить надавати комплексну допомогу. Україні доцільно зміцнювати координацію між органами влади та громадськими організаціями, важливо розширювати джерела фінансування, зокрема, через державно-приватне партнерство, варто інвестувати в превентивні заходи, зокрема, в ранню діагностику соціальних проблем, впроваджувати цифрові платформи оптимізації процесу надання послуг.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ НАЯВНИХ РЕСУРСІВ ГРОМАДИ, ЯКІ МОЖНА ЗАДІЯТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

2.1 Наявні ресурси громади для організації та надання соціальних послуг

Для ефективної організації та надання соціальних послуг в громаді важливо провести аналіз наявних ресурсів. Це дозволить визначити, які ресурси вже доступні, які з них можна використовувати для надання соціальних послуг, а які потребують додаткового розвитку [5, 10].

Ресурси громади можна поділити на такі категорії:

- людські ресурси – це люди, які можуть надавати соціальні послуги, наприклад, волонтери, соціальні працівники, психологи, педагоги, медики;
- матеріально–технічні ресурси – це приміщення, обладнання, транспортні засоби, які можна використовувати для надання соціальних послуг;
- фінансові ресурси – це кошти, які можна використовувати для фінансування соціальних послуг;
- інформаційні ресурси – це інформація про соціальні послуги, доступні в громаді, а також про те, як ними можна скористатися.

Для ефективної організації та надання соціальних послуг в громаді важливо провести аналіз наявних ресурсів [1]. Аналіз наявних ресурсів громади є важливим кроком для організації та надання ефективних соціальних послуг. Завдяки аналізу можна визначити, які ресурси вже доступні, які з них можна використовувати для надання соціальних послуг, а які потребують додаткового розвитку. Це дозволить оптимізувати використання наявних ресурсів та забезпечити доступність та якість соціальних послуг для всіх жителів громади.

Проведемо аналіз наявних ресурсів громади на прикладі Чутівської

селищної територіальної громади Полтавського району Полтавської області (далі – Чутівська територіальна громада):

Загальні характеристики громади.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 721–р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Полтавської області» створена Чутівська селищна територіальна громада. Громада створена шляхом об'єднання територій та населених пунктів однієї селищної – Чутівської та семи сільських - Василівської, Вільхуватської, Войнівської, Гряківської, Зеленківська, Таверівської, Черняківської рад частини колишнього Чутівського району Полтавської області. Рішенням першої сесії 8 скликання Чутівської селищної ради від 25 листопада 2020 року «Про утворення старостинських округів» а громаді створено сім старостинських округів – Войнівський, Вільхуватський, Василівський, Гряківський, Зеленківський, Таверівський, Черняківський.

Територія Чутівської селищної територіальної громади згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Полтавського району Полтавської області. Площа Чутівської селищної територіальної громади складає 535,5 кв. км (рис. 2.1).

Адміністративний центр територіальної громади – селище Чутове, з населенням 5504 чоловік. Чисельність наявного населення громади станом на 01 січня 2024 року – 14758, в тому числі 11797 – постійні місцеві жителі (дані Державної статистики), 2961 – внутрішньо переміщені особи (дані Єдиної інформаційної бази про внутрішньо переміщених осіб).

До складу Чутівської селищної територіальної громади входять 29 населених пунктів – селище Чутове та 28 сіл.

Громада має зручне географічне розташування. Розташована у східній частині Полтавської області, межує на сході із Харківською областю. Відстань автошляхами від Чутове до Полтави – 50 км, до Харкова – 90 км, до залізничної станції у селищі Скороходове – 15 км, до залізничної станції

«Полтава – Київська» – 53 км, до залізничної станції «Полтава – Південна» – 48 км, до міжнародного аеропорту «Полтава» – 65 км. Загальна протяжність автомобільних доріг – 250,6 км, з них з твердим покриттям 147,3 км. Через територію Чутівської громади проходять міжобласні та загальнодержавні пасажирські маршрути, які забезпечують автобусні перевезення пасажирів – транзитні маршрути Чутове – Полтава, Скибівка–Полтава, Полтава–Харків, Київ–Харків та інші. Транспортне обслуговування жителів сіл Смородщина, Сторожове, Зеленківка на міжміському маршруті здійснює ФОП Лоткін. Наявний маршрут до сусідньої громади Скороходове–Чутове, в якій знаходиться залізнична станція.

Комунальне підприємство «Чутівське» забезпечує підвезення жителів громади в межах територіальної громади, при цьому здійснюється безоплатне перевезення наступних категорій:

- громадян, яким видано посвідчення про встановлення відповідного статусу;
- осіб, які супроводжують осіб з інвалідністю внаслідок війни І групи, осіб з інвалідністю І групи, дітей з інвалідністю (не більше однієї супроводжуючої особи);
- соціальних працівників комунальної установи «Центр надання соціальних послуг виконавчого комітету Чутівської селищної ради»;
- дітей до 6 років.

Основна економічна діяльність в громаді – це агропромисловий комплекс, який займається вирощуванням зернових та технічних сільськогосподарських культур. На території громади зареєстровано 11 сільськогосподарських підприємств, 36 фермерських господарства, крім того, землі обробляють підприємства, зареєстровані в інших громадах – 8.

Промисловий комплекс налічує 5 підприємств, що займаються переробкою молока, виробництвом молочної продукції, транспортуванням продукції. Здійснює діяльність одна будівельна організація.

Зареєстровано фізичних осіб підприємців 440, які переважно

сконцентровані у сфері торгівлі, громадського харчування, надання побутових послуг.

У громаді функціонує сучасний фітнес-зал «EasyPower», в якій проводяться групові та персональні заняття як для дітей так і для дорослих.

Більше 10 років у громаді діє військово–патріотичний клуб «Штурм», в якому курсанти здійснюють польові виходи, стрибки з парашутом, навчаються тактичній медицині, тактиці ведення бою.

В громаді наявні 15 місцевих громадських організацій та громада співпрацює з благодійними фондами «Карітас – Полтава», «Право на захист», громадськими організаціями «Бюро гендерних стратегій та бюджетування», «Світло надії», Центром готовності цивільних Благодійного фонду Сергія Притули.

Друковані засоби масової інформації громади представлені виданнями «Сільські новини» та «Чутівський край», які мають також сторінки у Facebook.

Громада має офіційний сайт, чат–бот, сторінку в Facebook, телеграм–канал «Чутівська громада», сторінки в Facebook мають відділи освіти, культури, соціального захисту, комунальні установи.

Основними проблемами громади є:

1. Військова агресія Російської Федерації. Шляхом вирішення проблеми є консолідація зусиль усіх органів влади, бізнесу громадськості, населення для перемоги над ворогом.

2. Від’ємний природний приріст, зменшення кількості населення, старіння населення, погіршення здоров’я населення. Шляхом вирішення проблеми є створення умов щодо занять фізичною культурою і спортом, створення зон культурного і духовного відпочинку, популяризація здорового способу життя.

3. Погіршення транспортно–експлуатаційного стану автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури. Шляхом вирішення проблеми є розвиток дорожньої інфраструктури та створення безпечних умов дорожнього руху на

території громади, поліпшення інвестиційного іміджу, за рахунок ремонту поточного та капітального ремонту доріг і пішохідних доріжок громади, забезпечення життєво важливих інтересів населення, об'єктів, підприємств, установ, організацій громади незалежно від форм власності.

4. Зношеність об'єктів систем водопостачання та водовідведення. Вирішення даної проблеми сприятиме підтримці розвитку комунального підприємства, покращення технічно-матеріальної бази. На цій основі відбуватиметься удосконалення соціально-екологічної ситуації, розширення рівня надання послуг з централізованого питного водопостачання та водовідведення, раціональне використання джерел питного водопостачання, забезпечення якісною питною водою населення, охорони навколишнього середовища.

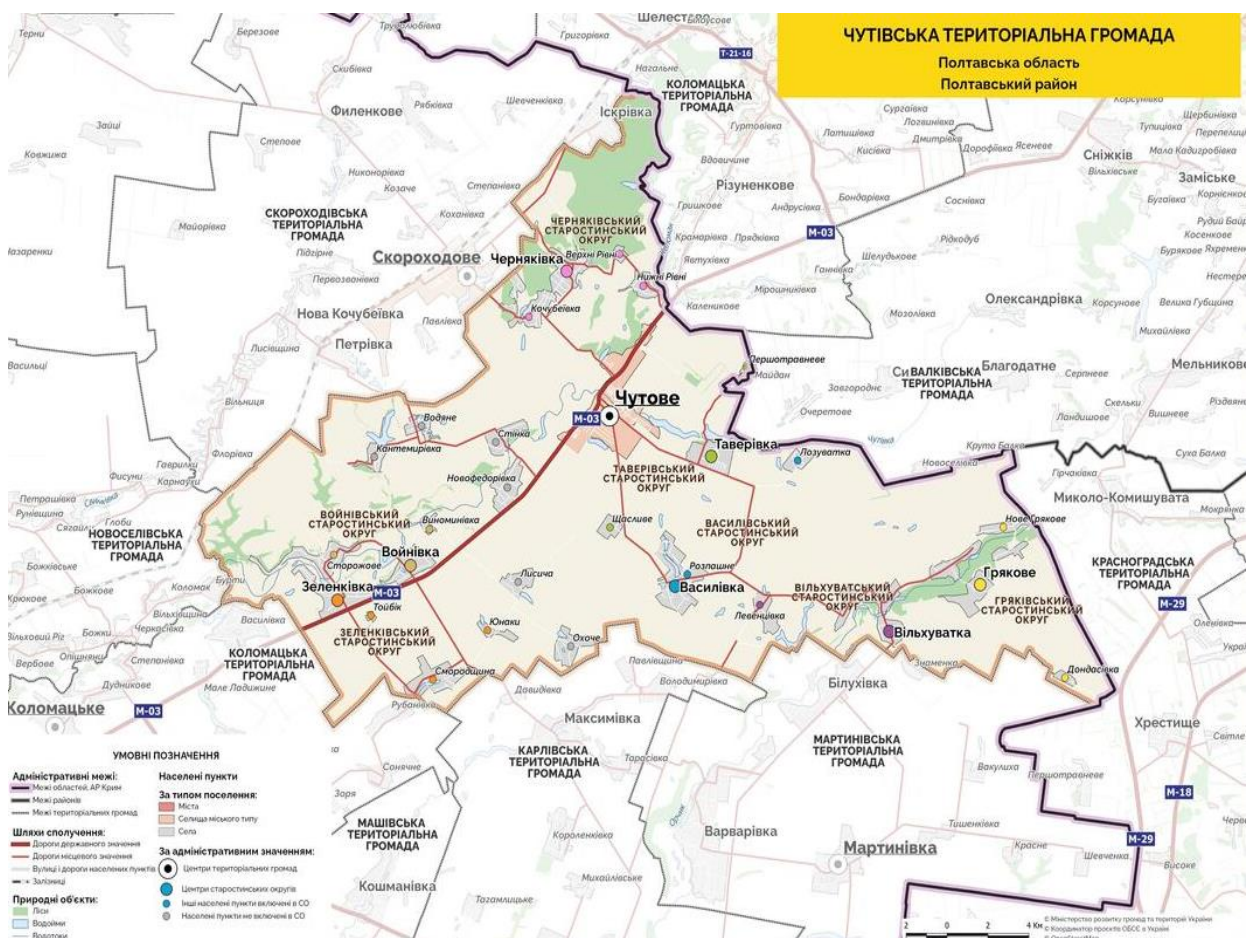

Рисунок 2.1 – Схема Чутівської селищної територіальної громади

5. Безробіття та наявність тіньової зайнятості населення. Шляхом вирішення проблеми є створення нових робочих місць, модернізація виробництва, створення сприятливих умов праці, сприяння відкриттю нових підприємств у різних сферах, організація громадських робіт, а також проведення заходів по детінізації зайнятості населення.

Мережа закладів освіти громади

На території громади функціонує 17 закладів освіти, серед яких: 10 загальноосвітніх закладів освіти, в яких навчається 1331 учень та 7 дошкільних закладів освіти, в яких виховується 301 дитина (Таб. 2.1).

Таблиця 2.1 – Загальноосвітні та дошкільні навчальні заклади громади

№ з/п	Назва закладу	Кількість учнів / дітей
	<i>Загальноосвітні заклади</i>	<i>1331</i>
1	«Чутівська загальноосвітня школа І—ІІІ ступенів Чутівської селищної ради Полтавського району Полтавської області»	655
2	Новофедорівська загальноосвітня школа І—ІІ ступенів	35
3	Василівська школа І—ІІІ ступенів	113
4	Войнівська школа І—ІІІ ступенів	109
5	Гряківська школа І—ІІІ ступенів	61
6	Кочубеївська школа І—ІІІ ступенів	85
7	Сторожівська школа І—ІІІ ступенів	68
8	Вільхуватська школа І—ІІ ступенів	61
9	Таверівська школа І—ІІ ступенів	65
10	Черняківська школа І—ІІ ступенів	79
	<i>Дошкільні заклади освіти</i>	<i>301</i>
1	Чутівський заклад дошкільної освіти «Веселка»	108
2	Чутівський заклад дошкільної освіти «Світанок»	114
3	Черняківський заклад дошкільної освіти «Ромашка»	30
4	Сторожівський заклад дошкільної освіти «Ялинка»	12
5	Гряківський заклад дошкільної освіти «Дзвіночок»	10
6	Вільхуватський заклад дошкільної освіти «Зайчик»	10
7	Василівський заклад дошкільної освіти «Барвінок»	17

На балансі відділу освіти перебуває п'ять будівель колишніх шкіл та дитсадків, які не використовуються та потребують капітального ремонту.

На території громади діють позашкільні навчальні заклади (Таб. 2.2):

— «Будинок дитячої та юнацької творчості», який відвідують 241 вихованець. Працюють 8 гуртків художньо–естетичного напрямку.

— «Дитяча музична школа», в якій навчаються 150 дітей. Має два напрями: музичне мистецтво (фортепіано, гітара, домра, баян, акордеон, скрипка, сольний спів) та образотворче мистецтво.

— «Дитячо–юнацька спортивна школа ім. І. В. Ропавки», яку відвідує 171 дитина. В школі діють секції футболу, баскетболу, волейболу, настінного тенісу, спортивні танці.

Таблиця 2.2 – Заклади позашкільної освіти в громаді

№ з/п	Назва закладу	Кількість вихованців
1	Будинок дитячої та юнацької творчості	341
2	Чутівська дитяча музична школа	150
3	Дитячо–юнацька спортивна школа ім. І. В. Ропавки	171

В громаді діє Чутівське професійно–технічне училище № 55, яке здійснює підготовку робітників за спеціальностями: слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування, тракторист–машиніст сільськогосподарського виробництва, водій автотранспортних засобів; кухар, кондитер. Навчається в даному закладі 31 учень.

Заклади охорони здоров'я громади

На території громади функціонують такі заклади охорони здоров'я (Таб. 2.3):

— комунальне некомерційне підприємство «Чутівська центральна лікарня», яке є багатопрофільним закладом, що надає вторинну спеціалізовану цілодобову медичну допомогу та медичні послуги жителям громади, внутрішньо переміщеним особам. Основне фінансування КНП «Чутівська ЦЛ» отримує від Національної служби здоров'я України за договором про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій, чим забезпечується 76,1% потреби на утримання лікарні.

— комунальне некомерційне підприємство «Чутівський Центр первинної медико–санітарної допомоги», яке надає населенню громади первинну медичну допомогу.

Структура КНП «Чутівський ЦПСМ» складається з 4 амбулаторій загальної практики–сімейної медицини, 1 фельдшерсько–акушерського пункту та 10 фельдшерських пунктів.

В громаді здійснюють діяльність 6 комерційних аптек. У віддалені населені пункти ліки доставляє комунальна аптека, заснована Полтавською районною радою.

Таблиця 2.3 – Заклади охорони здоров'я в громаді

№ з/п	Назва закладу	Кількість працівників	Потужність за зміну	Ліжок
1	Комунальне некомерційне підприємство «Чутівська центральна лікарня»	171	300	130
2	КНП «Чутівський ЦПМСД»	86	153,8	18 (ДС)
3	Чутівська АЗПСМ	21	92,6	10 (ДС)
4	Василівська АЗПСМ	1	1,7	2 (ДС)
5	Войнівська АЗПСМ	3	33,3	3 (ДС)
6	Гряківська АЗПСМ	5	11,2	3 (ДС)
7	Кочубеївський ФАП	2	10,7	
8	Кантамирівський фельдшерський пункт		1,7	
9	Новофедорівський фельдшерський пункт	1	5,2	
10	Таверівський фельдшерський пункт	1	9,3	
11	Черняківський фельдшерський пункт	1	6,1	
12	Стінчанський фельдшерський пункт	—	—	—
13	Лозуватський фельдшерський пункт	1	10,9	
14	Смородщинський фельдшерський пункт	2	8,9	
15	Сторожівський фельдшерський пункт	1	9,7	
16	Вільхуватський фельдшерський пункт	1	14,4	
17	Левенцівський фельдшерський пункт	—	—	—

Заклади культури громади

Закладів культури в громаді 26 – це Чутівський будинок культури, який має 13 філій сільських будинків культури, 11 бібліотек та Чутівський краєзнавчий музей (Таб. 2.4).

Заклади відділу культури постійно організовують виставки творів мистецтв, вистави та концерти аматорських колективів, проводять суспільно–політичні заходи, розважальні заходи, заходи з відзначення міжнародних та державних свят.

У бібліотеках громади постійно проводяться заходи, присвячені історії державотворення, вшанування героїчного подвигу українського народу, народних традицій і звичаїв, проведення Дня Європи.

В громаді діє комунальна установа культури «Чутівський краєзнавчий музей», який висвітлює історію Чутівщини від давніх часів до кінця ХХ століття, а також розповідає про відомих жителів краю. Музей заснований у 1968 році, розміщується на території Чутівського професійно–технічного училища № 55. Фонди музею налічують 5 700 експонатів.

Таблиця 2.4 – Перелік комунальних закладів культури

№ з/п	Назва закладу	Кількість працівників	Кількість місць/ читачів
<i>Будинки культури</i>			
1	Чутівський будинок культури	15	378
2	Кантемирівська філія Чутівського будинку культури	1	90
3	Новофедорівська філія Чутівського будинку культури	1	100
4	Стінківська філія Чутівського будинку культури	1	64
5	Василівська філія Чутівського будинку культури	4	247
6	Вільхуватська філія Чутівського будинку культури	3	180
7	Войнівська філія Чутівського будинку культури	2	100
8	Зеленківська філія Чутівського будинку культури	1	88
9	Гряківська філія Чутівського будинку культури	3	120
10	Таверівська філія Чутівського будинку культури	2	300
11	Смородщинська філія Чутівського будинку культури	3	150
12	Сторожівська філія Чутівського будинку культури	2	180
13	Черняківська філія Чутівського будинку культури	2	220
14	Кочубеївська філія Чутівського будинку культури	2	100
<i>Бібліотеки</i>			
1	Чутівська центральна бібліотека	6	1306
2	Чутівська бібліотека для дітей	2	661
3	Василівська сільська бібліотека	1	372
4	Вільхуватська сільська бібліотека	1	330
5	Гряківська сільська бібліотека	1	301
6	Новофедорівська сільська бібліотека	1	336
7	Кочубеївська сільська бібліотека	1	334
8	Смородщинська сільська бібліотека	1	287
9	Сторожівська сільська бібліотека	1	317
10	Таверівська сільська бібліотека	1	357
11	Черняківська сільська бібліотека	1	321
<i>Музеї</i>			
1	Чутівський краєзнавчий музей	3	3500

Соціальний захист в громаді

Соціальний захист у громаді включає комплекс заходів і послуг, спрямованих на підтримку та забезпечення добробуту різних категорій населення:

Комунальна установа «Центр надання соціальних послуг виконавчого комітету Чутівської селищної ради»

Комунальна установа «Центр надання соціальних послуг виконавчого комітету Чутівської селищної ради» (далі – комунальна установа) [15,18] надає такі соціальні послуги – догляд вдома, соціальний супровід, консультування, інформування, соціальна профілактика, представництво інтересів, екстрене (кризове) втручання, посередництво (медіація), соціальна інтеграція та реінтеграція, соціальна адаптація, натуральна допомога, транспортні послуги, оздоровчі послуги.

Крім того, комунальною установою надаються оздоровчі послуги та фізичного відновлення (масаж, гало–, аромо–, фіто– терапії, лікувально фізична культура), послуги «Соціального таксі», послуги психолога (психологічна діагностика, психологічна корекція, психологічне консультування, медіація (посередництво), психопрофілактика, психологічна підтримка, виконання програми для кривдників, інформування), діє Університет III віку. Всі послуги є безоплатними. На утримання комунальної установи у 2024 році передбачено 7 776 317 грн.

При комунальній установі працює мобільна бригада соціально – психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі [25]. Метою діяльності мобільної бригади є надання соціально–психологічної допомоги постраждалим від домашнього насильства, надання допомоги особам, які потребують термінової допомоги, зокрема, шляхом кризового та екстреного втручання, інформування постраждалих осіб щодо медичних, соціальних, психологічних, правових послуг, які вони можуть отримати для подолання наслідків насильства та щодо надавачів таких послуг, зокрема, інших загальних або спеціалізованих

служб підтримки постраждалих осіб, роз'яснення постраждалим особам їх прав, визначених законом, можливостей отримання допомоги суб'єктів та доцільності їх отримання.

Створений оперативний штаб щодо соціального захисту бездомних осіб та бездоглядних дітей [28]. В осінньо–зимовий період з метою попередження обмороження та переохолодження людей на території громади працює 10 пунктів обігріву.

Фахівці Центру надання соціальних послуг проводять інформаційно–просвітницьку діяльність у межах програми ментального здоров'я «Ти як?»

Комунальною установою спільно з Міжнародною організацією з міграції реалізовується проєкт «Покращення якості та доступності соціальних послуг з реабілітаційної та психологічної підтримки осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, внутрішньо переміщеним особам, ветеранам війни та членам їх сімей Чутівської громади» в рамках проєкту «Протидія торгівлі людьми та надання допомоги вразливим групам населення».

Комунальною установою «Центр надання соціальних послуг виконавчого комітету Чутівської селищної ради» у 2023 році безоплатного надано соціальні послуги 1164 особам похилого віку, особам з інвалідністю, особам, яким завдано шкоди бойовими діями, ветеранам війни, військовослужбовцям, які брали/беруть участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та членам їх сімей, 175 сім'ям в яких виховується 293 дитини, проведено 88 перевірок цільового використання коштів державних соціальних допомог, здійснено 252 оцінки потреб сімей/осіб [27].

Відділ соціального захисту населення виконавчого комітету Чутівської селищної ради

Відділом розроблені та реалізуються Цільова соціальна програма Чутівської селищної ради з реалізації сімейної, гендерної політики,

попередження домашнього насильства та протидії торгівлі людьми на 2021–2025 роки та Програма для кривдників [26,33].

В Чутівській громаді створена та діє Координаційна рада з питань гендерної рівності, запобігання домашньому насильству, насильству за ознакою статі та протидії торгівлі людьми [17,29], засідання якої проводяться щоквартально.

Ведеться база багатодітних сімей. Всього на території Чутівської селищної ради проживає 128 багатодітних сімей, в яких виховується 447 дітей. Забезпечено видачу посвідчень багатодітним сім'ям [7,34].

Комплексна Програма соціального захисту населення «Турбота» Чутівської селищної ради на 2021–2025 роки залишається дієвим механізмом забезпечення додаткових, до встановлених законодавством, гарантій щодо соціального захисту окремих категорій громадян, які проживають на території Чутівської селищної ради [26].

У 2023 році забезпечено проведення 12 засідань комісії по питанню виконання та фінансування заходів, передбачених комплексною Програмою соціального захисту населення «Турбота» Чутівської селищної ради на 2021–2025 роки, на яких розглянуто 1449 заяви від громадян щодо надання одноразових матеріальних допомог, з них 27 заяв від внутрішньо переміщених осіб. Позитивні рішення прийняті по 1400 заявах.

На виконання заходів Програми у 2023 році з місцевого бюджету Відділом профінансовано 6 326 070, 29 грн., в тому числі:

Одноразова матеріальна допомога громадянам на лікування 546 особам на загальну суму 1 264 500 грн.;

Одноразова матеріальна допомога сім'ям, які опинилися в складній життєвій ситуації 709 сім'ям на загальну суму 2124500 грн. а саме:

146 сім'ям, які опинилися в складній життєвій ситуації на суму 396 500 грн.;

106 військовослужбовцям, які брали безпосередню участь у зоні бойових дій на суму 982 500 грн.;

88 особам, які проходять службу у військових частинах або центрах комплектування, на суму 220 000 грн.;

274 військовослужбовцям до Дня захисників та захисниць України на суму 274 000 грн.;

14 військовослужбовцям, які отримали поранення на суму 42 000 грн.;

5 сім'ям, члени сімей яких вважаються зниклими безвісти на суму 50 000 грн.;

21 сім'ї військовослужбовців на придбання дров на суму 105 000 грн.;

26 особам, потерпілим внаслідок аварії на ЧАЕС, на суму 19 500 грн.;

27 учасникам бойових дій на території інших держав по 1000 грн. на загальну суму 27000,00 грн.;

2 особам з числа цивільного населення, які забезпечували патрулювання на території Чутівської селищної ради, на суму 4000 грн.

На відшкодування витрат за оплату житлово—комунальних послуг сім'ї загиблого військовослужбовця 1738,50 грн.

Одноразова матеріальна допомога при народженні дитини 65 сім'ям на суму 432 700 грн. Щорічна матеріальна допомогу сім'ям, в яких є діти з інвалідністю 15 сім'ям на суму 45 000 грн.

На виконання Порядку забезпечення санаторно—курортними путівками деяких категорій громадян та виплати їм компенсації вартості самостійного санаторно—курортного лікування забезпечено організацію санаторно—курортного лікування для 11 осіб з числа осіб з інвалідністю, учасників бойових дій, учасників війни, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи I та II категорій на загальну суму 170 874 грн [23].

Одноразова матеріальна допомога на поховання членам сімей загиблих (померлих) осіб, які захищали незалежність, суверенітет, територіальну цілісність України та інтереси держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України було 13 сім'ям на загальну суму 381 568 грн.

Витрати за проведення реабілітаційних послуг дітей з інвалідністю 22 сім'ям на суму 297 000 грн.

Двом ФОПам відшкодовано 36118 грн. витрат за поховання загиблих (померлих) осіб, які захищали незалежність, суверенітет, територіальну цілісність України та інтереси держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України.

15 особам, які здійснили поховання осіб, які не досягли пенсійного віку та на момент смерті не працювали, не перебували на службі, не зареєстровані в центрі зайнятості як безробітні виплачена одноразова матеріальна допомога на загальну суму 30 000 грн.

Одній особі з числа осіб з інвалідністю внаслідок війни відшкодовано витрати за проїзд залізничним транспортом на суму 2132,73 грн.

Аптечному закладу відшкодовано 46 421,98 грн. за забезпечення 7 дітей з інвалідністю безоплатними ліками за рецептами лікарів в разі амбулаторного лікування.

Двом хворим з хронічною нирковою недостатністю, які отримують гемодіаліз в м. Полтава, відшкодовано вартість проїзду на суму 22320 грн. У 2024 році забезпечено три рази на тиждень підвіз хворих з хронічною нирковою недостатністю для отримання гемодіалізу до обласного центру із залученням «Соціального таксі».

Для придбання продуктових чи подарункових наборів, квітів до міжнародних, державних свят, пам'ятних дат використали 18 909,08 грн., з них 16206, 32 грн. використано для привітання 22 багатодітних родини, в яких виховуються четверо і більше дітей, з нагоди Міжнародного дня сім'ї, решта суми використана на відвідування єдиного в громаді 93-річного ветерана війни часів другої світової війни.

Відшкодування витрат за пільги з послуг зв'язку окремим категоріям громадян проведено 6 особам на загальну суму 6961 грн.

Відшкодовано перевізнику ФОП Лоткін витрати за перевезення пільгових категорій громадян на маршрутах загального користування

автомобільним транспортом на загальну суму 225000 грн.

Компенсація фізичним особам, які надають соціальні послуги на непрофесійній основі, нарахована 24 особам та щомісячно проводиться виплата. В 2023 році на виплату компенсації використано 595 656 грн [8].

На забезпечення статутної діяльності Організації ветеранів Чутівської селищної територіальної громади Організації ветеранів України профінансовано 81 870 грн.

1433 заяви прийнято для надання допомоги в натуральному вираженні. Допомога в натуральній формі надається особам з інвалідністю, ветеранам війни, пенсіонерам, пільговим категоріям населення, зокрема, шляхом передплати низки періодичних видань, а саме здійснено передплату таких періодичних видань: «Чутівський край» 1312 примірників, «Сила духу» 10 примірників, «Ветеран України» 55 примірників, «Сільські Новини» 10 примірників.

Прийнято 298 рішень щодо надання соціальних послуг мешканцям громади та 50 рішень про зняття з обслуговування.

З 16 лютого 2023 року в Єдиній інформаційній системі соціальної сфери (ЄІССС) впроваджений розділ про надавачів соціальних послуг Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг.

Забезпечено прийом документів у жителів громади, старост, спеціалістів ЦНАПу для призначення різних видів допомог, пільг, субсидій, компенсацій. За звітний період опрацьовано 5920 пакетів документів, по яких здійснено перевірку внесення даних до ПК «Соціальна громада» та передано по реєстрах до управління соціального захисту населення райвіськадміністрації для подальшого опрацювання.

Спеціалістами відділу соціального захисту населення проведено 537 обстежень матеріально-побутових умов проживання сімей, про що складено відповідні акти, які передані до управління соціального захисту населення районної військової адміністрації для призначення субсидії чи направлені до обласної комісії для надання матеріальних допомог.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 1 вересня 2023 року № 936 «Про внесення змін до Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб» проведено 56 перевірок шляхом відвідування місця розміщення внутрішньо переміщених осіб, про що складені відповідні акти.

Згідно Постанови Кабінету Міністрів України №321 від 05.04.2021 року «Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані технічні та інші засоби реабілітації, переліків таких засобів» за звітний період опрацьовано 21 заяву від громадян та видано 47 направлень на протезування [22].

Забезпечується робота щодо забезпечення прав і свобод ВПО, які проживають на території громади, кількість яких на 01.01.2023 становила 3141, станом на 01.01.2024 – 2961 [16].

24 січня 2023 року затверджене комплексна програма підтримки внутрішньо переміщених осіб, які проживають на території Чутівської селищної ради.

У лютому 2023 року з метою визначення потреб ВПО проведено роботу щодо оформлення соціальних паспортів ВПО. Сформовано 1127 паспортів в електронному та паперовому вигляді.

18 травня 2023 року внесені зміни до розпорядження «Про створення робочої групи для координації та вирішення питань внутрішньо переміщених осіб», зокрема, до складу групи включено 5 осіб із числа внутрішньо переміщених осіб.

За звітний період проведено 6 засідань робочої групи, на яких розглядалися питання надання установами громади різних послуг внутрішньо переміщеним особам, зміни в законодавстві, Програма ментального здоров'я, вирішувалися організаційні моменти. На одному із засідань виникла ідея створення громадської організації, яку внутрішньо

переміщені особи реалізували шляхом створення громадської організації «Чутівський край».

За рахунок комплексної Програми соціального захисту населення «Турбота» внутрішньо переміщеним особам допомога надається при народженні дитини, оперативному лікуванні та військовослужбовцям. 27 осіб із числа внутрішньо переміщених осіб отримали допомогу на загальну суму 105000 грн.

На виконання Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 спеціалістами відділу соціального захисту населення забезпечено прийом документів та видачу довідок внутрішньо переміщеним особам.

Проводиться співпраця з благодійними фондами та громадськими організаціями щодо надання гуманітарної допомоги, юридичних послуг, прийому заяв на міжнародні допомоги. Так, спільно з благодійним фондом «Карітас – Полтава» організовано та проведено дитячі свята в школах громади.

01 червня 2023 року подана заявка на участь у програмі підтримки громад «Розробка Програм інтеграції ВПО в громаду», в рамках реалізації Програмою «U–LEAD з Європою».

В рамках участі у проєкті розроблена та грудні 2023 року затверджена рішенням сесії Програма інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Чутівську територіальну громаду Полтавського району Полтавської області на 2024–2025 роки.

3 березня 2023 року налагоджено співпрацю з Полтавським Центром готовності цивільних Благодійного фонду Сергія Притули щодо проведення навчань для цивільного населення. За звітний період організовано та проведено 12 навчань зі стрілецької справи, домедичної допомоги. В навчаннях взяли участь 162 особи, які перерахували на потреби ЗСУ 13145 грн.

В рамках проекту «Долаючи розломи для соціальної згуртованості у постраждалих від війни громадах», 3 жовтня 2023 року організована екскурсія для 15 членів сімей воїнів, загиблих в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України до Національного музею–заповідника українського гончарства в Опішному.

Служба у справах дітей виконавчого комітету Чутівської селищної ради

При Службі діє Комісія з питань захисту прав дитини, засідання якої проводяться щомісячно. Поряд з цим, працює міждисциплінарна команда з питань організації соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, дітей–сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Проводяться перевірки умов утримання та виховання дітей у сім'ях, де батьки або особи, які їх замінюють, ухиляються від виконання своїх обов'язків з виховання дитини, під час яких виявляються діти, які потребують соціально–правового захисту [34].

За результатами перевірки направляються клопотання у зв'язку з виявленими порушенням прав дітей та необхідністю їх соціально–правового захисту, у тому числі до органів Національної поліції щодо притягнення батьків до адміністративної відповідальності.

Надається статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів станом на 31.03.2024 – 38 дітей, 1 повнолітня особа.

Проводяться профілактичні заходи (рейди) – 12, в ході яких: обстежено сімей – 84, попереджено батьків – 10, ініційовано притягнення до відповідальності батьків – 7.

Ведеться облік дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, станом на 31.03.2024 – 12.

Відділ з питань ветеранської політики виконавчого комітету Чутівської селищної ради

Даний відділ новостворений, розпочав роботу 2 квітня 2024 року [26].

Відділом реалізується Комплексна програма розвитку ветеранської політики в Чутівській територіальній громаді на 2023–2025 роки, яка затверджена рішенням тридцять восьмої сесії Чутівської селищної ради восьмого скликання 17 жовтня 2023 року.

Дана програма реалізується за наступними напрямками:

- медична та психосоціальна реабілітація;
- професійна адаптація та зайнятість, правова допомога;
- соціальний захист та соціальні послуги;
- забезпечення житлом;
- адаптація військовослужбовців через систему фізичної культури та спорту;
- культурно—просвітницькі заходи та дозвілля, заходи із вшанування;
- освітні послуги;
- інформаційна підтримка;
- адміністративні послуги.

На виконання заходів програми з місцевого бюджету у 2024 році передбачено 1393,00 тис. грн.

Проводиться робота із членами сімей загиблих. 20 березня 2024 року організовано індивідуальну роботу психолога БФ «Карітас– Полтава».

***Комунальна установа «Чутівський інклюзивно–ресурсний центр»
Чутівської селищної ради***

Проведено комплексну психолого–педагогічну оцінку розвитку осіб для 54 дітей з метою визначення особливих освітніх потреб, рівнів підтримки, визначення сильних та слабких сторін розвитку дитини, потенційних можливостей осіб за запитами батьків, здійснено системний кваліфікований супровід осіб у разі встановлення у них особливих освітніх потреб.

За результатами проведених комплексних психолого–педагогічних оцінок розвитку дітей у 2023 році збільшилася кількість дітей в закладах

освіти Чутівської ТГ (організовано ще для 7 дітей), які навчаються в інклюзивних класах.

Інклюзивну форму навчання в Чутівській громаді організовано в чотирьох закладах дошкільної освіти: Сторожівська «Ялинка», Черняківська «Ромашка», Чутівський «Світанок», Чутівська «Веселка» та трьох закладах загальноосвітньої освіти: Сторожівській ЗОШ I–III ступенів, Черняківській ЗОШ I–II ступенів, опорний заклад «Чутівська ЗОШ I–III ступенів» для 13 дітей, які мають особливі освітні потреби.

Згідно висновків Чутівського інклюзивно–ресурсного центру про комплексну психолого–педагогічну оцінку розвитку дитини індивідуальну форму навчання (педагогічний патронаж) організовано для 9 дітей, які мають особливі освітні потреби.

Фахівцями Чутівського інклюзивно–ресурсного центру з метою корекції порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно–вольової сфери та мовлення надано 2950 корекційно–розвиткових занять (корекція розвитку, розвиток мовлення, соціально–побутове орієнтування, ритміка та лікувальна фізкультура):

— дітям раннього та дошкільного віку, які не відвідують заклади дошкільної освіти;

— дітям, які здобувають освіту у формі педагогічного патронажу;

— дітям, які навчаються за інклюзивною формою навчання та не отримують корекційно–розвиткові та психолого–педагогічні послуги за місцем навчання;

— дітям, які відвідують навчальні заклади Чутівської територіальної громади за запитом батьків.

Фахівцями Чутівського інклюзивно–ресурсного центру постійно надається консультативна та психологічна допомога батькам у формуванні позитивної мотивації щодо всебічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами та підвищення їх обізнаності щодо організації їх навчання і виховання, консультації та рекомендації батькам або законним

представникам дитини.

Статистика соціальних та пільгових категорій громади

- пенсіонери – 3739;
- безробітні – 83;
- діти – 1733, з них: від 0 до 2 – 54, відвідувачі дитячих садків (від 2 до 6) – 301, не відвідують дитячий садок (від 2 до 6) – 16, учнів шкіл – 1331, учнів ПТУ – 3;
- пільгові категорії населення громади:
 - особи з інвалідністю внаслідок війни – 59,
 - учасники бойових дій – 364,
 - учасники війни – 90,
 - члени сімей померлих (загиблих) ветеранів війни, Захисників і Захисниць України – 134,
 - ветерани праці – 1480,
 - діти війни – 1190,
 - особи, потерпілі внаслідок Чорнобильської катастрофи – 107,
 - ветерани органів внутрішніх справ та військової служби – 44,
 - особи з інвалідністю – 749,
 - діти з інвалідністю – 50,
 - багатодітні сім'ї – 128,
 - діти з багатодітних сімей – 447;
- сім'ї та особи, що потребують додаткової уваги:
 - діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування – 18,
 - діти під опікою/піклуванням – 9,
 - прийомні сім'ї/ДБСТ – 1/0,
 - патронатні сім'ї – 0,
 - діти, які перебувають у складних життєвих обставинах – 12,
 - сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах – 18,
 - сім'ї, батьки в яких ухиляються від обов'язків виховання дітей – 7,

- особи, які відбували покарання – 5,
 - особи з проблемами вживання психоактивних речовин –7,
 - внутрішньо переміщені особи – 2961,
 - особи, які постраждали від торгівлі людьми – 0,
 - особи, які постраждали від домашнього насильства – 27,
 - бездомні особи – 0,
 - біженці, мігранти– 0,
 - особи, які отримують соціальні послуги – 1164;
- отримувачі державних соціальних допомог:
- малозабезпеченим сім'ям – 201, в тому числі 17 багатодітних сімей,
 - допомога по вагітності та пологах – 5,
 - допомога при народженні дитини – 208,
 - допомога самотнім матерям – 56,
 - допомога при усиновленні дитини – 1,
 - допомога на дітей, над якими встановлено опіку/піклування – 9,
 - допомога на дітей сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування –1,
 - допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях – 65,
 - тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме –11,
 - відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» – 2,
 - допомога особам з інвалідністю з дитинства – 131,
 - допомога дітям з інвалідністю – 49,
 - допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю – 64,
 - допомога дітям померлого годувальника – 25,

- щомісячна грошова допомоги особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, яка за висновком лікарсько-консультативної комісії (далі - ЛКК) медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за нею – 23,
- державна соціальна допомога непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсію – 4,
- самотнім особам, які досягли 80-річного віку та за висновком ЛКК потребують постійного стороннього догляду – 85,
- щомісячна грошова допомога ВПО – 761,
- пільги на оплату житлово-комунальних послуг – 583,
- пільги на придбання твердого палива та скрапленого газу – 67,
- субсидії на оплату житлово-комунальних послуг – 1447,
- субсидії на придбання твердого палива та скрапленого газу – 113.

2.2 Ресурси, які можна задіяти для організації та надання соціальних послуг

Розуміння потреб громади та наявних ресурсів для надання соціальних послуг є ключовим фактором для ефективного функціонування системи соціального захисту, бо дозволяє [3]:

- спрямовувати ресурси на найбільш пріоритетні напрями, що допомагатиме уникати марнотратства і сприяє оптимізації бюджетних витрат;
- максимально ефективно організувати соціальну підтримку, надаючи потрібні послуги саме тим, хто цього потребує;
- надавати послуги, які найбільше відповідають реальним запитам мешканців, а не є формальними чи застарілими;
- створити індивідуалізовані послуги для різних груп населення та орієнтуватися на конкретні потреби, що дозволить більш ефективно

задовольняти основні соціальні потреби громадян та сприятиме підвищенню їхнього добробуту;

- впроваджувати додаткові послуги, які раніше не були передбачені, але є необхідними для громади;
- передбачати потенційні проблеми і ризики (наприклад, безробіття, депресія, соціальна ізоляція) та запроваджувати превентивні заходи;
- оперативно реагувати на надзвичайні ситуації (наприклад, під час пандемії, стихійних лих), забезпечуючи швидку допомогу постраждалим;
- створити стратегію розвитку соціальних послуг на кілька років вперед, враховуючи потенційні зміни в складі громади або економічній ситуації;
- ефективно співпрацювати з громадськими організаціями та бізнесом та залучати додаткові ресурси до соціальної сфери;
- покращити умови життя, здоров'я, освіти та зайнятості мешканців, що в цілому покращить людський капітал громади та сприятиме зменшенню соціальної нерівності і створенню умов для рівного доступу до ресурсів громади.

В залежності від конкретних потреб громади, специфіки соціальних послуг, які надаються, та наявних ресурсів для організації та надання соціальних послуг можна залучити [36]:

1. Фінансові ресурси:

- державні кошти – бюджетні асигнування на соціальні послуги з різних рівнів влади (центральний, регіональний, місцевий);
- гранти – кошти від міжнародних організацій, фондів, благодійних організацій;
- платні послуги – кошти, які отримуються від клієнтів за надання певних видів соціальних послуг.

2. Матеріально–технічні ресурси:

- будівлі та приміщення для розміщення соціальних служб, центрів соціальної реабілітації, притулків;

- обладнання та інвентар – комп'ютери, оргтехніка, меблі, медичне обладнання, транспортні засоби.

3. Кадрові ресурси:

- соціальні працівники – фахівці з соціальної роботи, які мають відповідну освіту та досвід;

- психологи – для надання психологічної допомоги та консультування клієнтів;

- медичні працівники – для надання медичної допомоги та реабілітаційних послуг;

- волонтери – люди, які готові безкоштовно надавати свою допомогу та підтримку.

4. Інформаційні ресурси:

- інформаційні системи – бази даних про клієнтів, соціальні послуги, ресурси громади;

- веб-сайти та соціальні мережі – для інформації про соціальні послуги та залучення клієнтів.

- просвітницькі матеріали – буклети, брошури, плакати тощо для інформування населення про соціальні послуги.

5. Партнерські ресурси

- державні та недержавні організації – співпраця з органами соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, недержавними громадськими організаціями;

- бізнес-сектор – співпраця з приватними компаніями для створення робочих місць для людей з інвалідністю, надання спонсорської допомоги;

- залучення місцевих жителів громади до надання соціальних послуг, організації волонтерських рухів тощо.

Встановлено, що Чутівська територіальна громада має різнопланові ресурси, які за умов належної координації, планування та залучення додаткових джерел фінансування можуть бути ефективно використані для

організації надання додаткових соціальних послуг:

– у громаді є потенціал залучення соціальних працівників, волонтерів, педагогів, психологів та медичних фахівців, які можуть забезпечити надання якісних соціальних послуг;

– існуючі комунальні заклади, школи, дитячі садки, будинки культури та медичні заклади можуть слугувати базою для організації надання соціальних послуг;

– громаді доступні місцеві бюджети, державні програми підтримки, а також можливості залучення грантів і донорської допомоги для фінансування соціальних проектів;

– використання цифрових платформ, онлайн-сервісів та засобів комунікації дозволяє розширити доступність послуг і оптимізувати їх організацію.

Фінансові ресурси Чутівської громади.

До бюджету Чутівської селищної територіальної громади станом на 1 липня 2024 року надійшло доходів – 102 483,9 тис грн, з них власних надходжень до загального фонду – 58 916,4 тис грн (57,5 % від загального обсягу), до спеціального фонду – 4044,9 тис грн (3,9%), отримано трансфертів – 39 522,6 тис грн (38,6%).

Порівняно з аналогічним періодом 2023 року доходи бюджету громади збільшилися на 1 890,0 тис грн (1,8%), при цьому власні доходи збільшилися на 7 493,8 тис грн (13,5%), обсяг трансфертів зменшився на 5 603,8 тис грн (12,4%).

Планові показники звітної періоду по власних доходах загального фонду виконані на 120,4%, по трансфертах на 98,4%.

Видатки селищного бюджету за звітний період з урахуванням міжбюджетних трансфертів та кредитування освоєні в сумі 90 497,3 тис грн, що більше в порівнянні з відповідним періодом минулого року на 7,6 відсотка (в 2023 році виконання склало 84 145,4 тис грн).

Видатки загального фонду виконані на 84,7 відсотка, що в грошовому виразі складає 84 674,5 тис грн до планових показників з урахуванням змін. За показниками спеціального фонду виконання склало 5836,2 тис грн.

В рамках реалізації програми соціального захисту населення «Турбота» Чутівською територіальною громадою надано матеріальні допомоги на загальну суму 1811,7 тис грн, проведено виплати соціальних гарантій фізичним особам, які надають соціальні послуги громадянам похилого віку, особам з інвалідністю, хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують сторонньої допомоги в сумі 343,8 тис грн, на підтримку статутної діяльності відокремленого підрозділу організації ветеранів направлено 43,9 тис грн, проведено відшкодування за пільговий проїзд автомобільним транспортом пільгової категорії населення на 183,2 тис грн, надано пільги окремим категоріям громадян з оплати послуг зв'язку – 2,8 тис грн, на пільгове медичне обслуговування осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи – 16,4 тис грн.

Для забезпечення соціальними послугами за місцем проживання громадян, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю по загальному фонду кошти використані на 85,7 відсотка, що в грошовому виразі складає 3613,5 тис грн.

Для забезпечення проведення спільних профілактичних заходів з метою виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, проведення профілактичної роботи з батьками, які ухиляються від виконання батьківських обов'язків, використано 0,9 тис грн.

РОЗДІЛ 3

ВИЗНАЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ЖИТЕЛІ ГРОМАДИ

3.1 Дослідження потреб жителів громади в додаткових соціальних послугах

Відповідно до чинного законодавства України визначення потреб територіальної громади у соціальних послугах – це збір, узагальнення та аналіз інформації про наявність на території громади вразливих груп населення, осіб та сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно, без сторонньої допомоги їх подолати, про їхні потреби у соціальних послугах [9]. На основі отриманих результатів органом соціального захисту населення виконавчого комітету приймаються управлінські рішення щодо організації надання таких послуг.

Визначення потреб у соціальних послугах – це первинні дії органів місцевого самоврядування, в результаті яких формується соціальне замовлення та місцеві програми соціально-економічного розвитку.

Згідно зі статтею 25 Закону України «Про соціальні послуги» [30], визначення потреб населення адміністративно–територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах здійснюється згідно Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах, схваленому наказом Міністерства соціальної політики України 19 квітня 2023 року № 130 – Н [21].

Головними завданнями визначення потреб населення адміністративно–територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах є:

- виявлення та аналіз потреби осіб, сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, або соціальної групи у соціальних послугах;
- визначення пріоритетів щодо організації надання соціальних послуг;

— розробка програм розвитку системи надання соціальних послуг на адміністративно-територіальній одиниці/територіальній громаді.

Враховуючи вищезазначене, для визначення потреб у додаткових соціальних послугах жителів Чутівської територіальної громади необхідно провести комплексне дослідження потреб жителів громади [21], тому для цієї мети було створено робочу групу з питань визначення потреб населення у соціальних послугах (далі – робоча група) за участі представників структурних підрозділів виконавчого комітету Чутівської селищної ради, керівників комунальних підприємств і установ, представників громадських організацій, молодіжної ради, центру безоплатної вторинної правової допомоги, поліції, медіа.

Для дослідження потреб жителів громади в додаткових соціальних послугах проводимо кілька етапів [21]:

- визначення мети та завдань дослідження;
- вибір методів дослідження;
- збір даних;
- аналіз даних;
- підготовка звіту;
- обговорення результатів дослідження з представниками громади;
- розробка рекомендацій щодо вдосконалення системи наявних соціальних послуг та впровадження додаткових соціальних послуг.

Для визначення потреб жителів Чутівської територіальної громади в додаткових соціальних послугах робоча група використала кілька підходів:

— фокус-групи та інтерв'ю – були організовані зустрічі у кожному населеному пункті територіальної громади з представниками різних груп населення пенсіонерами, молоддю, батьками, особами з інвалідністю, внутрішньо переміщеними особами, щоб почути їхню думку про їх потреби та проблеми;

— проведено аналіз статистичних даних шляхом використання статистики щодо доходів, рівня зайнятості, охорони здоров'я, освіти та

соціального захисту у громаді для розуміння основних викликів;

— ініційовані та проведені зустрічі з представниками місцевих організацій та установ, що надають соціальні послуги (лікарні, школи, соціальні служби, заклади культури), на яких обговорені потреби щоб визначити, де є прогалини;

— проведено опитування жителів громади шляхом анкетування. Анкети були направлені на старостати для опитування жителів віддалених населених пунктів. Роздали анкети соціальним працівникам для проведення опитування підопічних, які не здатні до самообслуговування. Особам, які задіяні на суспільно–корисних роботах надали анкети для проведення вуличного опитування.

Крім цього, анкети були роздані головам громадських організацій та голові молодіжної ради для опитування серед членів організацій.

З метою охоплення анкетуванням якнайбільшої кількості мешканців громади анкету також розмістили в електронному вигляді у телеграм каналі «Чутівська громада».

При визначенні потреб громади у додаткових соціальних послугах інформацію збирали щодо:

— статі, віку, належності до соціальної групи, пільгової категорії, наявності дітей, наявності осіб, які згідно законодавства повинні утримувати, населений пункт проживання,

— володіння інформацією жителів громади щодо соціальних послуг, що надаються;

— джерел отримання інформації;

— оцінки задоволеності освітніми, медичними, культурними, соціальними послугами;

— думки щодо бачення покращенні в наданні освітніх, медичних, культурних, соціальних послуг;

— потреби в додаткових соціальних послугах;

— побажання та рекомендації.

Аналіз дослідження потреб жителів громади в додаткових соціальних послугах

Робочою групою результати анкетування були опрацьовані та оцифровані.

За результатами проведеного дослідження потреб жителів громади в додаткових соціальних послугах отримано такі результати (Таб. 3.1):

Таблиця 3.1 – Результати анкетування за населеними пунктами

Назва населеного пункту	Чисельність постійного населення	Чисельність ВПО	Кількість проанкетованих осіб
с. Василівка	645	145	60
с. Верхні Рівні	16	0	0
с. Винюватка	0	0	0
с. Вільхуватка	484	48	41
с. Водяне	97	9	8
с. Войнівка	371	70	34
с. Грякове	445	248	53
с. Зеленківка	328	56	30
с. Кантемирівка	129	5	10
с. Кочубеївка	658	61	85
с. Левенцівка	54	2	4
с. Лисича	78	5	6
с. Лозуватка	177	13	15
с. Нижні Рівні	105	10	10
с. Нове Грякове	102	16	9
с. Новофедорівка	346	35	29
с. Охоче	13	1	1
с. Першотравневе	68	16	7
с. Розпашне	202	15	17
с. Смородщина	350	18	28
с. Стінка	160	10	13
с. Сторожове	261	8	21
с. Таверівка	463	148	47
с. Тойбик	26	1	2
с. Черняківка	554	190	57
смт. Чутове	5504	1819	947
с. Щасливе	161	12	13
с. Юнаки	0	0	0
с. Дондасівка	0	0	0
РАЗОМ	11797	2961	1547

— участь у анкетуванні взяли 1547 осіб, 93 відсотки жінки, 7 відсотків чоловіки;

— вік осіб, які брали участь у анкетуванні:

від 16 до 18 років – 54,

від 18 до 25 років – 163,

від 25 років до 44 – 431,

від 44 до 60 років – 225,

від 60 до 75 років – 641,

від 75 до 90 років – 33;

— за належністю до соціальних та пільгових категорій:

осіб з інвалідністю – 37,

багатодітних сімей – 15,

одиноких матерів – 47,

пенсіонерів — 725,

дітей до 18 років – 54,

членів сімей загиблих Захисників – 12,

прийомна сім'я – 1,

сім'ї в СЖО – 7,

сімей, в яких виховуються діти з інвалідністю – 13,

ВПО – 45;

— у 497 опитуваних наявні діти;

— у 53 проанкетованих відсутні особи, які згідно законодавства повинні їх утримувати;

— анкетуванням охоплено 25 населених пунктів громади;

— 95 відсотків опитаних володіють інформацією про соціальні послуги, які надаються в громаді;

— інформацію про соціальні послуги жителі громади отримують із місцевих друкованих видань, на сторінках надавачів послуг в Facebook, від родичів, сусідів, знайомих.

Результати опитування показали, що показники досягнень і проблеми громади є спільними як для внутрішньо переміщених осіб, так і для місцевих жителів громади. Найбільше позитивних оцінок отримали

показники – діяльність установ культури, парки, зелені та відпочинкові зони, чистота вулиць та громадських місць.

Найбільше негативних оцінок отримали показники – можливість знайти роботу, водопостачання і каналізація, дорожня інфраструктура. Роботу закладів освіти, медичних закладів та закладів соціальної сфери оцінено задовільною.

За результатами анкетування покращення в наданні послуг опитувані бачать в наступному:

— освітні послуги – наявність в усіх освітніх закладах громади протирадіаційних укриттів;

— медичні послуги – оновлення медичної техніки, заохоченні для роботи в сільській місцевості випускників медичних навчальних закладів та лікарів;

— соціальні послуги – розширення послуг, які надаються, зокрема: послуги стаціонарного догляду, денного догляду дітей з інвалідністю, тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю, тимчасовий відпочинок для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування.

Опитувані особи, зазначили, що потребують надання соціальних послуг (за видами послуг):

- догляд вдома – 221,
- догляд стаціонарний – 5,
- соціальна адаптація – 103,
- соціальна інтеграція та реінтеграція – 5,
- соціальна реабілітація – 2,
- кризове та екстрене втручання – 1,
- консультування – 165,

- соціальний супровід /патронаж – 17,
- соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці – 3,
- представництво інтересів – 2,
- посередництво – 5,
- соціальна профілактика – 10,
- натуральна допомога – 534,
- інформування – 27;
- денного догляду дітей з інвалідністю – 7,
- тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю – 7,
- тимчасовий відпочинок для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування – 11;
- наявність будинку для проживання осіб похилого віку, осіб з інвалідністю, осіб, які повернулися з місць позбавлення волі, осіб без постійного місця проживання – 17;
- кімната кризового реагування для постраждалих від насилля – 23;
- заснування «Центру підтримки ветеранів» – 38.

В побажання та рекомендаціях опитувані найчастіше зазначали, що громада потребує будівництва сховищ, ремонту доріг, створення додаткових робочих місць, будівництва житла.

В частині надання соціальних послуг опитуваних не задовольняє механізм отримання соціальної послуги, який на сьогоднішній день запроваджений на законодавчому рівні. Зокрема, опитувані вважають, що для надання послуг не варто подавати пакет документів через Центр надання адміністративних послуг, а краще подавати їх безпосередньо у відділенні в якому надається послуга, в день отримання послуги.

3.2 Визначення можливостей громади надавати додаткові соціальні послуги

Визначення можливостей громади надавати додаткові соціальні послуги є важливим кроком для забезпечення соціального захисту та підтримки мешканців, особливо вразливих категорій населення. Це передбачає оцінку ресурсів громади та виявлення потенціалу для впровадження нових послуг або розширення існуючих.

Робочою групою проведено аналіз наявних ресурсів Чутівської територіальної громади:

— оцінка фінансових ресурсів. Робочою групою встановлено, що соціальні послуги різним групам і категоріям осіб, що мають право на отримання соціальних послуг, незалежно від доходу отримувача соціальних послуг, надаються безоплатно.

Під час воєнного стану для невідкладного надання соціальних послуг відділом соціального захисту населення виконавчого комітету Чутівської селищної ради надано право надавачу соціальних послуг комунальній установі «Центр надання соціальних послуг виконавчого комітету Чутівської селищної ради» самостійно приймати рішення про надання послуг екстрено (кризово) особам/сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах через шкоду, завдану пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією [2]. Дані послуги також є безоплатними.

Робочою групою проаналізований бюджет громади та проведений аналіз використання бюджету у 2023 році. Встановлено, що протягом 2023 року на галузь «Соціальний захист та соціальне забезпечення» направлено 13 298,5 тис грн коштів загального фонду бюджету та 2 576,6 тис грн коштів спеціального фонду.

За звітний період проведено відшкодування за пільговий проїзд автомобільним транспортом пільгової категорії населення на суму

225,0 тис грн, надано пільги окремим категоріям громадян з оплати послуг зв'язку - 7,0 тис грн.

В рамках програми захисту дітей у Чутівській територіальній громаді для забезпечення проведення спільних профілактичних заходів з метою виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, проведення профілактичної роботи з батьками, які ухиляються від виконання батьківських обов'язків, здійснення контролю за умовами проживання дітей в сім'ях різних категорій, здійснення контролю за цільовим використанням державної допомоги при народженні дитини та забезпечення отримувачем допомоги належних умов для повноцінного утримання та виховання дитини, а також для придбання подарунків для дітей пільгової категорії використано коштів в сумі 19,7 тис грн.

На виконання місцевої програми з реалізації молодіжної політики для проведення заходу «Тато, мама, я – спортивна сім'я» направлено 25,3 тис грн.

В рамках комплексної програми соціального захисту населення «Турбота» селищної ради в частині підтримки статутної діяльності відокремленого підрозділу організації ветеранів України в Чутівській селищній територіальній громаді спрямовано коштів бюджету в сумі 81,9 тис грн. На виконання заходів програми соціального захисту населення «Турбота» направлено 5416,6 тис грн коштів бюджету (надання матеріальних допомог та виконання інших заходів).

В бюджеті територіальної громади за рахунок власних надходжень здійснено виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду на непрофесійній основі в сумі 589,2 тис. грн. (28 отримувачів).

Для забезпечення соціальними послугами за місцем проживання громадян, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю по загальному фонду кошти використані на 99,9 відсотка, що в грошовому виразі складає 6820,7 тис грн.

В 2023 році комунальною установою «Центр надання соціальних послуг виконавчого комітету Чутівської селищної ради» забезпечено безперервність надання 11 видів базових соціальних послуг для 1164 громадян похилого віку, осіб з інвалідністю та сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, соціально важливою послугою догляду вдома в громаді охоплено 220 самотніх та самотньо проживаючих громадян похилого віку та осіб з інвалідністю.

За спеціальним фондом, на утримання Центру витрачено 1344,2 тис грн, а саме: придбано комп'ютерну техніку – 59,0 тис грн, проведено капітальний ремонт та розробка заходів з енергозбереження в приміщенні установи – 1285,2 тис грн.

Проведено видатки по доставці гуманітарної допомоги на загальну суму 50,0 тис грн.

За рахунок коштів Полтавського обласного центру зайнятості у 2023 році були залучені громадяни, які обліковуються у центрі зайнятості, у тому числі внутрішньо-переміщені особи, для проведення суспільно-корисних робіт. Загальна сума залучених коштів для оплати праці цих працівників склала 1229,2 тис грн.

Провівши аналіз надходжень до місцевого бюджету та використання коштів місцевого бюджету, робоча група прийшла до висновку, що надання додаткових соціальних послуг, які потребують значного фінансування, Чутівська територіальна громада не зможе забезпечити. Зокрема, визначена потреба при опитуванні в додатковій соціальній послугі - наявність будинку для влаштування осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, можлива лише за умови співфінансування з іншими громадами та запровадження платних послуг.

— залучення грантів та субвенцій. Робочою групою встановлено, що комунальною установою «Центр надання соціальних послуг виконавчого комітету Чутівської селищної ради» спільно з Міжнародною організацією з міграції у 2024 році реалізовувався проєкт «Покращення якості та

доступності соціальних послуг з реабілітаційної та психологічної підтримки осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, внутрішньо переміщеним особам, ветеранам війни та членам їх сімей Чутівської громади» в рамках проєкту «Протидія торгівлі людьми та надання допомоги вразливим групам населення».

В рамках даного проєкту Чутівська територіальна громада отримала грант на 776,0 тис. грн для облаштування кабінета психолога.

Робоча група прийшла до висновку, що Чутівській територіальній громаді необхідно використовувати всі наявні ресурси, на яких розміщена інформація про проєкти, досліджувати можливості отримання державних або міжнародних грантів, субвенцій на соціальні програми та проєкти та подавати заявки на участь, так як залучення додаткових коштів дасть можливість розширювати перелік соціальних послуг, що надаються в громаді.

— партнерство з приватними організаціями. Робочою групою встановлено, що в громаді відсутні приватні організації, які забезпечують надання соціальних послуг. Робоча група вважає, що приватні особи не створюють на території громади дані організації, в зв'язку з безоплатністю надання соціальних послуг комунальною установою «Центр надання соціальних послуг виконавчого комітету Чутівської селищної ради» та задоволенням більшості потреб потенційних отримувачів соціальних послуг. Окремі жителі громади отримують платні соціальні послуги, надання яких не забезпечує комунальна установа, на платні основі у приватних організаціях надавачах соціальних послуг у сусідніх громадах.

— оцінка кадрових ресурсів. Робочою групою визначено наявність фахівців у сфері соціальної роботи, психології, медицини та інших необхідних сфер. Соціальним захистом в частині забезпечення додаткових, до встановлених законодавством, гарантій окремих категорій населення займається 6 працівників відділу соціального захисту населення виконавчого комітету Чутівської селищної ради, організацією та наданням соціальних

послуг зайняті 45,5 працівників комунальної установи «Центр надання соціальних послуг». В штаті наявні психолог, спеціаліст по роботі з ветеранами, соціальний менеджер. В усіх навчальних закладах громади заповнені вакансії педагогів. Кадрових ресурсів потребують лікувальні заклади громади.

— підготовка та навчання. Робочою групою встановлено, що працівники соціальних служб проходять курси підвищення кваліфікації, згідно затверджених графіків на поточний рік. Крім того, в громаді постійно організовуються та проводяться тренінги. Зокрема, у 2024 році представники соціальних служб брали участь у ресурсному заході "Долаючи розломи для соціальної згуртованості у постраждалих від війни громадах", у тренінгу на тему «Емоційне вигорання», у навчальній програмі «Загальні принципи гігієнічного догляду за важкохворими та маломобільними людьми», у роботі воркшопу в рамках проєкту "SUPER", організованими благодійним фондом "Карітас Полтава", у навчальному курсі в рамках навчально-просвітницького проєкту "Зцілення громад", заснованому благодійною організацією "Патріарша фундація "Мудра справа", у тренінгу, проведеному психологами гуманітарного центру Проліска-Полтава на тему «Людина з досвідом війни».

Представники громади взяли участь у візиті з обміну досвідом «Організація та надання соціальних послуг громадами Полтавської області в умовах воєнного стану», організованого ULEAD з Європою, в рамках навчальної програми «Кроки для спеціалістів. Організація надання соціальних послуг в територіальній громаді». Учасники проєкту Полтавський міський центр комплексної реабілітації осіб з інвалідністю, Полтавську, Щербанівську, Опішнянську, Шишацьку та Білоцерківську громади. Учасники ознайомилися із успішними практиками громад:

- робота мобільної соціальної служби;
- соціальне таксі;
- робота міждисциплінарних команд із залученням представників освіти, медицини;

- міжмуніципальне співробітництво у наданні соціальних послуг;
- просування та елементи маркетингу для закладів, що надають соціальні послуги;
- клієнтоорієнтований підхід в організації надання соціальних послуг.
- волонтерський ресурс. Робочою групою встановлено, що в громаді діє кілька осередків волонтерського руху. Волонтерська група Тетяни Петренко здійснює збір коштів на потреби воїн-земляків, які проходять військову службу. За два роки зібрано більше мільйона гривень. Крім того, дана волонтерська група та волонтерські групи Юрія Журавля, «Чутівська жменька», закладів освіти, закладів культури забезпечують потреби жителів громади, які перебувають на військовій службі, в продуктах харчування, теплих речах, окопних свічках, сітках. Виконавчим комітетом Чутівської селищної ради здійснюється перерахування коштів на запити військових частин для придбання автомобілів. В 2024 році на ці цілі перераховано 6 млн. грн.

Волонтери благодійних та громадських організацій допомагають місцевим жителям та внутрішньо переміщеним особам громади. У 2024 році волонтери від громадської організації «Наша справа Полтавщина» здійснювали видачу продуктових наборів, від Всеукраїнської асоціації ОМС «Всеукраїнська асоціація громад» насіння для городництва, від БФ «Карітас Полтава» секонд-хенду, від БО «Благодійний фонд «Аграрний розвиток» у партнерстві з Громадською спілкою Міжрегіональний союз птахівників та кормовиробників України» та Агрокластер «Грант» курчат-бройлерів та набори для їх вирощування.

Крім того, волонтери БФ «Карітас Полтава» здійснювали прийом документів у внутрішньо переміщених осіб для надання фінансової допомоги на придбання твердого палива в межах проєкту «Зимова допомога» та у місцевого населення для видачі грошових пакетів у трьох напрямках - рослинництво, тваринництво та корм для тварин в рамках проєкту SARI "Підтримка стійкості сільського господарства".

— оцінка матеріально-технічних ресурсів:

— приміщення та інфраструктура. Робочою групою встановлено, що у надавачів соціальних послуг в достатній кількості наявні приміщення для надання послуг. Проте, виникає проблеми з наявністю доступних приміщень для проведення додаткових соціальних заходів, наприклад, для навчання, тренінгів, створення хабу для ветеранів. На території громади наявні приміщення комунальної власності, які не використовуються, в зв'язку з необхідністю проведення капітальних ремонтів та облаштування. В місцевому бюджету відсутні кошти, які можна витратити на проведення таких дороговартісних робіт. Робоча група вважає, що варто визначитися з подальшим цільовим використанням наявних вільних приміщень, виготовити кошторисно-проектну документацію та використовувати її для подання на діючі проекти, так як без залучення грантових коштів відновлення даних приміщень силами громади неможливе;

— технічне обладнання. Робочою групою встановлено, що в усіх установах, задіяних в наданні соціальних послуг, наявні офісна мебель та оргтехніка. У кожного працівника наявний планшет, ноутбук або ком'ютер з безперебійником, друкуючий пристрій. Проте, як офісна мебель, так і оргтехніка є застарілими та потребують оновлення;

— транспортні можливості. Робочою групою встановлено, що через територію Чутівської громади проходить більше 20 міжобласних та загальнодержавних пасажирських маршрутів, які забезпечують автобусні перевезення пасажирів. Комунальне підприємство «Чутівське» забезпечує раз на тиждень підвезення жителів старостатів до адміністративного центру громади, при цьому здійснюється безоплатне перевезення пільгових категорій. Комунальною установою «Центр надання соціальних послуг виконавчого комітету Чутівської селищної ради» надається послуга «Соціальне таксі» - підвезення маломобільних жителів громади до лікувальних закладів громади та обласного центру. Проте, при опитуванні встановлено, що жителі громади потребують щоденного підвезення до

адмінцентру для відвідування у власних цілях підприємств, установ, магазинів, аптек, медичних закладів.

— інституційний потенціал. Робочою групою встановлено, що відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» [30], Постанови Кабінету Міністрів України №449 від 01.06.2020 року «Про затвердження Порядку проведення моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг» (в редакції від 18.05.2022) [24], вимог наказу Міністерства соціальної політики України від 27.12.2013 № 904 «Про затвердження Методичних рекомендацій з проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг» [20] розпорядженням селищного голови утворено комісію з проведення моніторингу та зовнішньої оцінки якості соціальних послуг (далі- комісія).

Метою зовнішньої оцінки був моніторинг та контроль якості надання соціальних послуг особам похилого віку, особам з інвалідністю комунальною установою «Центр надання соціальних послуг виконавчого комітету Чутівської селищної ради».

Комісією у 2024 році проведена вибіркова перевірка у відділеннях комунальної установи «Центру надання соціальних послуг виконавчого комітету Чутівської селищної ради» надання соціальних послуг - у відділенні соціальної допомоги вдома проведено перевірку надання соціальної послуги «догляд вдома», у відділенні організації надання адресної, натуральної та грошової допомоги проведено перевірку надання соціальної послуги «натуральна допомога», у відділенні денного перебування проведено перевірку надання соціальної послуги «соціальна адаптація», у відділенні оздоровчих послуг та фізичного відновлення проведено перевірку надання соціальної послуги «оздоровчі послуги».

Зокрема, встановлено, що протягом 2023 року соціальну послугу:

— «Догляд вдома» надавали 20 соціальних робітників 21 підопічній особі та забезпечували відповідно до затверджених графіків роботи, їх відвідування 2, 3 або 5 разів на тиждень. Група одного соціального робітника складалася із 11 чоловік.

Для ефективного використання робочого часу соціальні працівники забезпечені велосипедами.

— Надання соціальної послуги «натуральна допомога» здійснюється 3 працівниками, нею було охоплено 534 особи.

— 2 працівники забезпечили 103 особи соціальною послугою «соціальна адаптація».

— «Оздоровчу послугу» отримали 306 осіб. Послуги надають п'ять працівників.

Комісією проведено анкетування та телефонне опитування отримувачів соціальних послуг щодо задоволеності роботою надавачів соціальних послуг та якістю надання соціальних послуг у вищезазначених відділеннях. При опитуванні задіяли 107 отримувачів соціальних послуг. 90 відсотків опитаних позитивно оцінили роботу надавачів соціальних послуг та якість отриманих послуг.

У кожному відділенні комісією проведено оцінювання показників забезпечення якості соціальної послуги.

При оцінці адресності та індивідуального підходу враховувалася наявність визначення індивідуальних потреб отримувача соціальних послуг, наявність індивідуального плану надання соціальних послуг, що відповідає визначеним індивідуальним потребам отримувача.

При оцінці результативності до уваги брався рівень задоволеності соціальними послугами. При оцінці своєчасності враховувалися терміни прийняття рішення щодо надання соціальної послуги, відповідність строків та термінів надання соціальної послуги зазначеним у договорах.

При оцінюванні доступності та відкритості надання соціальних послуг оцінювалося розміщення приміщення, наявність доступності, наявність оформлених стендів з інформацією для отримувачів соціальної послуги про порядок надання, умови та зміст соціальної послуги, наявність буклетів та інших роздаткових матеріалів, газетних статей щодо надання різноманітних соціальних послуг.

При оцінюванні поваги до гідності отримувача соціальної послуги комісія аналізувала відгуки отримувачів соціальної послуги щодо ставлення до них надавачів соціальної послуги, відстежувала дотримання принципу конфіденційності при наданні соціальних послуг.

При оцінюванні професійності комісією здійснювалася перевірка штатного розпису, посадових інструкцій, відповідність кваліфікаційним вимогам, визначеними «Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 80. Соціальні послуги», затвердженим наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 14 жовтня 2005 року № 324.

Зовнішня оцінка якості надання соціальних послуг визначалася із застосуванням шкали оцінки якісних та кількісних показників якості надання соціальних послуг.

Незважаючи на узагальнений статус показників (96%) «добре», комісією рекомендовано комунальній установі «Центр надання соціальних послуг виконавчого комітету Чутівської селищної ради» вжити ряд заходів, спрямованих на удосконалення процесу обслуговування й підвищення контролю якості соціальних послуг:

- своєчасно здійснювати аналіз та обробку індивідуальних планів надання соціальної послуги в частині їх перегляду;
- проводити відповідну роботу, спрямовану на своєчасність та результативність розгляду скарг і звернень отримувачів соціальних послуг;
- активно працювати з благодійними фондами, приватними підприємцями та підприємствами громади для залучення додаткових коштів для покращення матеріально-технічної бази;
- забезпечити проходження працівниками відділень щорічного медичного огляду;
- провести підвищення кваліфікації працівників відділення;
- оформити у відділеннях стенди з інформацією про правозахисні організації та порядок подання та розгляду скарг;

— привести у відповідність пандус та встановити кнопку виклику.

— співпраця з НГО. Робочою групою встановлено, що Чутівська територіальна громада постійно співпрацює та залучає НГО, які мають досвід і ресурси для організації соціальної допомоги. Зокрема, громада співпрацює з благодійною організацією «Світло надії» щодо влаштування для проживання осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах, з ГО "Бюро гендерних стратегій та бюджетування" щодо забезпечення базових потреб жінок, які виховують дітей без батька.

— міжсекторальна взаємодія. Робочою групою встановлено, що заклади освіти, культури, медичні, соціальні постійно взаємодіють між собою в частині законодавчо встановлених зобов'язань щодо забезпечення надання соціальних послуг на території громади різним категорія громадян. Вищезазначеними закладпми спільно реалізуються програми соціального спрямування - Комплексна програма підтримки ВПО, які проживають на території Чутівської селищної ради на період воєнного стану, Програма інтеграції ВПО в Чутівську громаду, Комплексна програма розвитку ветеранської політики в Чутівській територіальній громаді, Комплексна програма соціального захисту населення "Турбота"Чутівської селищної ради, Програма для кривдників, Цільова соціальна програма з реалізації сімейної, гендерної політики, попередження домашнього насильства та протидії торгівлі людьми.

— громадські ініціативи. Робочою групою встановлено, що місцеві жителі та внутрішньо переміщені особи згуртовані та готові до участі в соціальних проєктах. Ініціюють проведення заходів, беруть активну участь в соціальних благодійних акціях.

Враховуючи проведений аналіз наявних ресурсів, результати анкетування, об'єктивно оцінюючи можливості громади, в громаді можуть надаватися такі додаткові соціальні послуги на безоплатній основі:

— соціальна допомога – допомога людям, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самотійно забезпечити свої життєві

потреби, наприклад, надання матеріальної допомоги, продуктів харчування, одягу, ліків;

— соціальний догляд – допомога людям, які не можуть самостійно себе обслуговувати, наприклад, людям з інвалідністю, людям похилого віку;

— соціальний супровід – допомога людям, які потребують підтримки та допомоги у вирішенні своїх проблем, наприклад, жертвам домашнього насильства, безпритульним, людям, які виходять з місць позбавлення волі [31];

— соціальна реабілітація – допомога людям, які втратили соціальні зв'язки та потребують відновлення соціального статусу, наприклад, людям, які звільнилися з місць позбавлення волі, людям, які вживають наркотики;

— соціально-виховні послуги – послуги з виховання, освіти та розвитку дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які знаходяться у складних життєвих обставинах;

— психологічна допомога – допомога людям, які мають психологічні проблеми, наприклад, людям, які пережили стресові події, людям, які страждають від депресії, тривоги, війни;

— юридична допомога – допомога людям, які потребують юридичної консультації та захисту своїх прав, наприклад, людям, які постраждали від злочину, людям, які мають проблеми з руйнуванням житла;

— освітні послуги – послуги з підвищення рівня освіти та кваліфікації жителів громади, наприклад, проведення курсів з комп'ютерної грамотності, вивчення англійської мови, підприємництва;

— культурні послуги – послуги з доступу до культурних цінностей, наприклад, організація концертів, виставок, фестивалів;

— створення патронатних сімей;

— реабілітація дітей з інвалідністю в реабілітаційних центрах.

Робочою групою встановлено, що Чутівська територіальна громада потребує організації та надання додаткових соціальних послуг, які

потребують додаткового фінансування, додаткових одиниць в штатному розписі, додаткових приміщень:

- стаціонарний догляд;
- денний догляд дітей з інвалідністю;
- тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю;
- тимчасовий відпочинок для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування;
- будинок для проживання осіб похилого віку, осіб з інвалідністю, осіб, які повернулися з місць позбавлення волі, осіб без постійного місця проживання;
- кімната кризового реагування для постраждалих від насилля;
- заснування «Центру підтримки ветеранів».

Аналіз запитів громади свідчить про необхідність розширення спектра соціальних послуг, які враховують специфічні потреби різних категорій населення, таких як діти, люди похилого віку, особи з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи та малозабезпечені сім'ї.

Тому, враховуючи результати визначення потреби жителів Чутівської територіальної громади у додаткових соціальних послугах, проведений аналіз наявних ресурсів територіальної громади, виконавим комітетом Чутівської селищної ради розроблена та затверджена рішенням сесії селищної ради Програма розвитку надання соціальних послуг в Чутівській територіальній громаді, яка спрямована на розв'язання основних проблем, які були виявлено під час проведення визначення потреб жителів громади у додаткових соціальних послугах та створення власної системи надання соціальних послуг вразливим групам населення громади, відповідно до їх потреб та державних стандартів із залученням благодійних, громадських та релігійних організацій громади та використанням різних інструментів партнерства.

Програмою розвитку надання соціальних послуг в Чутівській територіальній громаді передбачені для реалізації наступні напрямки:

- визначення потреб населення громади у соціальних послугах;
- менеджмент та адміністрування надання соціальних послуг;
- організація надання соціальних послуг в громаді;
- інформаційне забезпечення сфери надання соціальних послуг;
- направлення осіб похилого віку та осіб з інвалідністю до стаціонарних закладів та спеціалізованих будинків–інтернатів.

Реалізація Програми розвитку надання соціальних послуг в Чутівській територіальній громаді забезпечить:

- покращення роботи з планування, фінансування і організації процесу надання соціальних послуг;
- наближення спектру послуг до потреб жителів громади, підвищення якості їх надання;
- врахування індивідуальних потреб отримувачів при наданні соціальних послуг;
- сприяння ранньому виявленню осіб, які потребують допомоги, та охоплення безоплатними послугами всіх, хто цього потребує;
- забезпечення моніторингу та оцінки надання соціальних послуг населенню на місцевому рівні;
- покращення кадрового забезпечення шляхом підвищення кваліфікації працівників, що надають такі послуги, через їх участь у навчальних курсах, тренінгах, навчальних поїздках;
- покращення стану матеріально-технічної бази надавачів соціальних послуг;
- подолання або мінімізацію складних життєвих обставин;
- виділення додаткових коштів з місцевого бюджету.

Визначено, що для підвищення добробуту громади доцільно запровадити додаткові послуги, орієнтовані на підтримку найбільш вразливих категорій населення, із залученням місцевих ресурсів та

партнерських ініціатив. Ці послуги мають бути засновані на реальних потребах, інтегровані в загальну систему соціального захисту та орієнтовані на покращення добробуту мешканців. Активна участь громади у визначенні таких послуг є ключовим фактором успішної їх реалізації.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі «Ресурси та потреби громади у організації та наданні соціальних послуг» було проведено комплексне дослідження проблем організації та надання соціальних послуг на прикладі Чутівської територіальної громади Полтавського району Полтавської області. Під час дослідження встановлено, що ефективна організація та надання соціальних послуг в громаді ґрунтується на чіткому розумінні та взаємодії двох ключових елементів – ресурсів та потреб.

Ресурси громади – це все те, що може бути використано для надання соціальних послуг – людські ресурси, матеріально–технічні ресурси, фінансові ресурси та інформаційні ресурси, а потреби громади – це те, що їй необхідно для забезпечення благополуччя та розвитку її жителів – соціальна допомога, соціальний догляд, соціальний супровід, психологічна допомога, юридична допомога, освітні та культурні послуги.

Аналіз ресурсів та потреб громади є важливим кроком для:

- розробки карти ресурсів та потреб громади для організації та надання соціальних послуг;
- залучення додаткових ресурсів для надання соціальних послуг;
- оцінки ефективності надання соціальних послуг.

Для забезпечення ефективної взаємодії ресурсів та потреб громади важливо:

- залучати до процесу прийняття рішень щодо організації та надання соціальних послуг представників різних груп населення;
- використовувати різні методи дослідження для отримання об'єктивної інформації про ресурси та потреби громади;
- враховувати наявні ресурси та можливості при визначенні пріоритетів у наданні соціальних послуг;
- забезпечити прозорість та підзвітність у процесі надання соціальних послуг.

Взаємодія ресурсів та потреб громади є динамічним процесом, який потребує постійного моніторингу та оцінки. Це дозволяє забезпечити ефективне та якісне надання соціальних послуг, яке відповідає потребам жителів громади.

Проте, дослідження показало, що система соціальних послуг в Україні має ряд проблем, таких як:

- обмеженість ресурсів – недостатнє фінансування, нестача кадрів, матеріально–технічна застарілість;
- низька доступність соціальних послуг – географічна віддаленість соціальних служб;
- недостатній спектр соціальних послуг – не всі потреби громади задовольняються наявними соціальними послугами;
- недостатня якість соціальних послуг – не завжди відповідає сучасним стандартам.

Для вирішення цих проблем рекомендується:

- збільшення фінансування соціальних послуг з державного бюджету;
- залучення недержавних організацій до надання соціальних послуг;
- розширення спектра соціальних послуг;
- підвищення якості соціальних послуг;
- залучення жителів громади до вирішення проблем соціального захисту.

Реалізація цих рекомендацій дозволить покращити систему соціальних послуг в Україні та зробити її більш доступною та якісною для всіх жителів громади.

Магістерська робота «Ресурси та потреби громади у організації та наданні соціальних послуг» має як теоретичне, так і практичне значення.

Результати дослідження можуть бути використані для розробки та вдосконалення системи соціального захисту в Україні.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Абрамова Г. М., Ганжа В. А. Соціальна робота: теорія і практика. Київ, 2017
2. Асоціації міст України. Рекомендації щодо організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану: веб-сайт. URL:<https://auc.org.ua/povyna/rekomendaciyi-gromadam-shchodo-organizaciyi-nadannya-socialnyh-poslug-v-umovah-voennogo> (дата звернення: 17.10.2024).
3. Бабенко В. А., Лукашевич М. В. Соціальна робота в Україні: теорія та практика. Київ, 2014 (дата звернення: 17.10.2024).
4. Білоус О. В., Мельник І. В. Соціальна робота з людьми похилого віку. Київ, 2016 (дата звернення: 17.10.2024).
5. Говоруха В.В., Бульба В.Г., Горбунова–Рубан С.О. Соціальна політика регіону: Монографія Харків, 2006. 272 с (дата звернення: 17.10.2024).
6. Гусакова В. В. Соціальна робота в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Київ, 2017 (дата звернення: 17.10.2024).
7. Деякі питання виготовлення і видачі посвідчень батьків багатодітної сім'ї та дитини з багатодітної сім'ї: Постанова, Кабінет Міністрів України, від 02.03.2010, № 209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2010-%D0%BF#n13> (дата звернення: 17.10.2024).
8. Деякі питання призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду на непрофесійній основі: Постанова, Кабінет Міністрів України, від 23.09.2020, № 859. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/859-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.10.2024).
9. Дмитренко О. В. Соціальні послуги в Україні: стан та перспективи розвитку. Київ, 2018 (дата звернення: 17.10.2024).
10. Дубич К. В. Сучасна система надання соціальних послуг в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2015. № 3. URL :

<http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=821> (дата звернення: 17.10.2024).

11. Клименко А. Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародноправовий і вітчизняний контекст : монографія. Харків: Юрайт, 2019. 176 с. (дата звернення: 17.10.2024).

12. Кравченко, М. В. Механізми децентралізації соціальних послуг в Україні: *Демократичне врядування*. 2014. №. 14. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN & Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=devr_2014_14_8 (дата звернення: 17.10.2024).

13. Любецька М.М. Аналіз зарубіжного досвіду надання соціальних послуг, здійснення соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 19. с. 109-116. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2018/24.pdf (дата звернення: 17.10.2024).

14. Попик Ю. В. Організація діяльності інтегрованих соціальних служб в територіальних громадах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Випуск 2.2016. с. 193-196. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nvuuped_2016_2_52(дата звернення: 17.10.2024).

15. Про деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг): Постанова Кабінету Міністрів України, від 29.12.2009, № 1417. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/312125_752727#n81 (дата звернення: 17.10.2024).

16. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України, Верховна Рада України, від 20.10.2014, № 1706—VII, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706—18#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

17. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України, Верховна Рада України, від 07.12.2017, № 2229 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

18. Про затвердження класифікатора соціальних послуг: Наказ, Міністерство соціальної політики, від 23.06.2020, № 429, URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

19. Про затвердження критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг: Постанова, Кабінет Міністрів України, від 03.03.2020, № 185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

20. Про затвердження Методичних рекомендацій з проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг: Наказ, Міністерство соціальної політики України, від 27.12.2013, № 904. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1124-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 17.10.2024).

21. Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно–територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах: Наказ, Міністерство соціальної політики, від 19.04.2023, № 130–Н. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1169-23#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

22. Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби, їх переліку: Постанова, Кабінет Міністрів України, від 05.04.2012, № 321. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

23. Про затвердження Порядку забезпечення санаторно–курортними путівками деяких категорій громадян та виплати їм компенсації вартості самостійного санаторно–курортного лікування структурними підрозділами з

питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчими органами міських, районних у містах (у разі їх утворення (крім м. Києва) рад: Постанова, Кабінет Міністрів України, від 22.02.2006, № 187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187-2006-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

24. Про затвердження Порядку проведення моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг: Постанова, Кабінет Міністрів України, від 01.06.2020, № 449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/427-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

25. Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально–психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова, Кабінет Міністрів України, від 22.08.2018, № 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018—%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

26. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України, Верховна Рада України, від 21. 05.1997, № 280/97–ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97—%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

27. Про організацію надання соціальних послуг: Постанова, Кабінет Міністрів України, від 01.06.2020, № 587. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

28. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: Закон України, Верховна Рада України, від 02. 06. 2005 року № 2623–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

29. Про протидію торгівлі людьми: Закон України, Верховна Рада України, від 20.09.2011, № 3739–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

30. Про соціальні послуги : Закон України, Верховна Рада України, від 17.01.2019, № 2671–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

31. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: Закон України, Верховна Рада України, від 17.03.2011, № 3160-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-17#Text> (дата звернення: 17.10.2024).

32. Реут, А. Г. Система соціальних послуг для вразливих верств населення: новітні тенденції та інновації. *Демографія та соціальна економіка*. 2008. № 1. с. 190–200. URL: <https://dse.org.ua/archive/9/16.pdf> (дата звернення: 17.10.2024).

33. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; за ред. Шульц, С.Л., Львів, 2018. 140 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20180101.pdf> (дата звернення: 17.10.2024).

34. Соціальна робота з сім'ями: теорії, моделі, ефективні практики : колективна монографія. Волинський національний університет імені Лесі Українки. / За ред. Петровича В, Чернети. С Луцьк: ФОП Гадян Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 323 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/19749> (дата звернення: 17.10.2024).

35. Тофтисова-Матерон Р., Дімітрова М., Ньюмен К. Соціальні послуги: як побудувати українську модель на європейських підходах. Київ. Проєкт ТАСІС «Посилення регіональних соціальних служб в Україні», 2006. 225 с. URL: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/179118> (дата звернення: 17.10.2024).

36. Чусова О. М., Котломанітова Г. О, Олексієнко Л. А. особливості надання соціальних послуг в Україні. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота», випуск 2(47), 2020. с. 209–213. URL: <http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/218425> (дата звернення: 17.10.2024).

37. Шубна О. В., Денисова Ю. В., Санчич О.В., Марильова А. В. Новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні.

Економічний вісник Донбасу. 2020. № 3(61). С.213-221. URL:[http://www.evd-journal.org/download/2020/3\(61\)/24-Shubna.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2020/3(61)/24-Shubna.pdf) (дата звернення: 17.10.2024).